NUMMER 5 DONDERDAG 31 JANUARI 1929 29STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

AFDEELING 's-GRAVENHAGE

CONTRIBUTIE-BETALING.

Met Februari a.s. zal over de contributie 1929 per postkwitantie worden beschikt, verhoogd met 15 cent incasso-kosten.

Gedurende deze maand bestaat alsnog gelegenheid de contributie per giro onder No. 135120 over te maken aan den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging Oost en West, afdeeling 's-Gravenhage.

VOOR DE BESTUREN DER AFDEELINGEN.

Artikel 5 Huishoudelijk Reglement.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 20en Januari aan het Hoofdbestuur een alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op 1 Januari, met vermelding van ieders contributie of bijdrage en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie, en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 1en Maart aan het Hoofdbestuur:

a. het verslag over het afgeloopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen, door de afdeeling in het leven geroepen;

b. een geldelijke afrekening, ingericht volgens door het Hoofdbestuur vast te stellen formulier;

c. een opgave van onderwerpen, welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;

d. een candidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur.

Het adatrecht van Nederl.-Indië,

door

Mr. Drs. P. A. F. BLOM.

Beschouwingen over christelijk recht.

(Slot).

Invloed van het christelijk recht op het adatrecht.

Vooraf ga de opmerking, dat waar het Christelijk recht slechts een beperkt deel der menschelijke gedragingen met juridische bepalingen bestrijkt, een geheel andere toestand ontstaat dan wanneer het Hindu-recht en het Moslimsch recht ingewerkt heeft.

Missie en zending brengen mee, behalve erkende geloofswaarheden, die ik bekend mag heeten: de missie het canoniek recht, tot 1917 belichaamd in het corpus juris canonici, doch de codex juris canonici van dat jaar verving op Pinksterzondag 1918 het oude wetboek [12]). Protestanten zullen aan hun kerkrecht naar de gezindte, waartoe ze behooren, een anderen basis geven: de Calvinisten naar de opvattingen van Calvijn en Beza, voor de rechtzinnigen van niet-Calvinistischen stempel weer een anderen; een kerkelijke overlevering wordt niet aanvaard; de H. Schrift is voor hen geen wetboek, maar een richtsnoer en leidraad, een boek van wijsheid, dat niet den weg afsnijdt voor meerdere uitleggingen en toepassingen, terwijl de daarin vervatte stellige rechtsvoorschriften meestal gebonden zijn aan bepaalde historische toestanden en omgevingen en het nu levend geslacht niet meer rechtstreeks aangaan [13]). Daartegenover de beteekenis van de Schrift voor den Katholiek (die de overlevering wel erkent), haar als een wetboek aanvaardt, waarvoor de Kerk een onfeilbaar uitlegger en toepasser is.

Naast den inhoud van den codex staan de te boek gestelde rechtsovertuigingen van een Thomas van Aquino [14]), een Suarez [15]), om van anderen niet te gewagen. Het is niet de bedoeling om in te gaan op het natuurrecht, dat bij R. C. juristen zoo'n groote rol speelt, de lex naturalis in 's menschenharten gegrift, communi opinione van Kerkvaders en schriftuitleggers; wie de verhouding tusschen de leer der openbaring, de Kerk en het natuurrecht wil kennen, sla Cathrein na [16]).

Overgang naar het christendom.

Wanneer wordt een Inlander Christen?

Naar canoniek recht, als hij door een bevoegd persoon Katholiek gedoopt is of die bekeerd is; bij een lateren afval blijft toch het Katholiek stempel op hem rusten. Men wordt Protestant naar de omstandigheden zonder dat de belanghebbenden verder bindende regels ter zake willen hebben voor Inlanders-Christenen.

In den codex staat als handhaver van het canoniek huwelijksrecht de priester op den voorgrond, de leek op den achtergrond, doch erkend wordt het aangaan van een burgerlijk huwelijk (naast het kerkelijk) in zijn louter burgerrechtelijke gevolgen. Naast den Europeaan-priester kent men thans ook den Javaanschen, terwijl noviciaat en seminarie te Djogja voor meerdere priesters uit het land zelf zorgdragen. De codex laat toe, dat aan het bezwaar van Europeesche namen, te geven aan catechumenen, te gemoet gekomen wordt.

Missionaire predikanten van gereformeerde kerken, zendeling-leeraren, bedienaren des woords van gereformeerde kerken, hulp-predikers van kerkgemeenten, voorgangers (als pandita djawa) zijn de handhavers van Protestantsch recht.

Rechtsgemeenschappen.

Het canoniek recht brengt in het adatrecht de Roomsche Kerk als geheel; betwist is of het diocees (hier vicariaat) en de kerkgemeente als rechtsgemeenschap moeten worden aangemerkt; de z.g.n. statie is een ambtskring. Daarnaast staan de vereenigingen van personen, steunende op den codex zelf of op in overeenstemming met den codex gegeven overheidstoestemming, die een godsdienstig of naastenlievend doel willen hebben, namelijk de geestelijke orde, de congregatie. Ambtsdragers zijn alleen mannen, kloosterlingen zoowel mannen als vrouwen.

Als uitvloeisel van Protestantsch Christelijk recht zijn de Gereformeerde Kerken als berustende op de kerkordening van 1619 te beschouwen.

Naast de tegenstelling geestelijke contra leek, wat alleen het canoniek recht kent, staat de erkenning van verschillen in rechtskundigen zin tusschen stand en stand, of kaste en kaste, met als gevolg verschil in rechten en voorrechten en plichten. Het canoniek recht erkent geen ongelijkheid van individuen bij den eeredienst, kant zich er zelfs tegen. Opmerkelijk is het, dat het knippen van het hoofdhaar van den man bij den overgang naar het Christendom, een Indonesische gedachtengang is als zijnde een uiterlijk teeken, die echter met Christelijk recht geen verband houdt.

Tegenover de wereldlijke fundaties: het voor het onderhoud van een bepaald kerkgebouw en het voor den eeredienst daarin afgezonderd vermogen, staat de (alleen naar canoniek recht gekende) geestelijke stichting, bijv. het klooster met kloostergrond. Dicht bij het Indonesisch volksrecht staat het spraakgebruik der Katholieke Kerk om te spreken van kerkelijk of geestelijk goed, toebe-

[12]) Een zeer handig boek daarover is het werk van Dr. Anton Peratoner: Das kirchliche Gesetzbuch, waarvan de vierde druk onlangs verscheen; over huwelijksrecht schreef Prof. Dr. Schaepman een boekje: codex en huwelijksrecht (Utrecht, 1918).

[13]) Adatrecht, deel II, blz. 205.

[14]) Zie zijn Summa Theol. 1, 2. 9. 95, 98.

[15]) Vgl. de Staatsidee volgens Suarez, door Dr. Mr. Triebels in Studiën, deel CIX, blz. 95 e.v.

[16]) Recht, Naturrecht und positives Recht, blz. 180 e.v.

hoorende aan een altaar, een heilige of de armen e. d.

Van zeer veel belang is het, dat het Christelijk recht eischt, de onderwerping aan de gestelde overheden en brengt vanzelf de adathoofden, waar ze zijn, in het geding; hier wordt dus het adatrecht gesteund.

Het eedsvraagstuk.

Naar canoniek recht eenvoudig: naast de gerechtelijke eeden kent men den ambtseed, is er verscheidenheid van opvatting bij de Protestanten. Rechtzinnigen leggen den nadruk op het Christelijk karakter van den eed. Doopsgezinden daartegen zijn gekomen tot eedsverbod; volgens andere gezindten is er zelfs eedsdwang: de overheid moet den eed opleggen, zeggen weer anderen niet tegen den eed, maar tegen eedsdwang. Het opleggen van adat-eeden zal wel geen bezwaren ontmoeten, mits er geen voor de Christelijke moraal stuitende dingen in voorkomen.

Rechtspraak kent alleen het canoniek recht over geestelijken en geestelijk goed, evenzoo in huwelijkszaken. De beslissing door den godsdienstigen rechter in huwelijkszaken uitgesproken vormt ingevolge artikel 134 I.S. in den sfeer van de Gouvernementsrechtsspraak in zoover een beletsel, dat de Gouvernementsrechter zich daaraan niet mag storen; iets anders is het, als we te doen hebben met een volk, dat in het genot zijner eigen rechtspleging is gelaten, dan zal moeten nagegaan worden of de Katholieke rechtsspraak bij het adatrecht op het betrokken punt geheel ingelijfd is. In huwelijkszaken geldt jure canonico voor alle gedoopten, enkele uitzonderingen daargelaten, het wetgevend gezag der Kerk. De unificatie-gedachte, uitvloeisel van de associatie van Oost en West, die een tijdlang gezaghebbende gemoederen ernstig bezighield in den Oost en tot rechtsunificatie ten deele reeds geleid heeft, werd plechtig en officieel door den Directeur van Justitie in zijn rede van Maart 1928 ter installatie van de commissie ter herziening van het strafprocesrecht uitgebannen, toch werd deze rechtsunificatie door sommige Calvinisten geëischt, door anderen weersproken en het opdringen van Westersche wetboeken aan Oosterlingen onjuist en zelfs verboden geacht.

Verwantschapsrecht.

Nergens is uit den codex te lezen, dat men van Katholieke zijde tegen het ouderrecht zou staan, dat o.m. aangetroffen wordt in Atjèh, op Sumatra's Oostkust, in den Riouw-archipel, op Bangka, Biliton, de Toedjoehgroep, Zuid-Sumatra, Java en Madoera, Borneo, Celebes, Ternate-Archipel en de Tenimber-groep.

Daarentegen vermeenen Calvinisten en andere Orthodoxen met een beroep op den Bijbel, dat er moet zijn een getemperd vaderrecht, zoodat de man niet alleen het hoofd des gezins, maar ook hoofd der vrouw moet zijn, al wordt dit in de practijk niet volgehouden. Adoptie wordt naar canoniek recht erkend, als het privaatrecht van het land deze als bron van verwantschap kent en waar dit brok adatrecht o.m. bij de Chineezen in Nederlandsch-Indië krachtens S. 1924 No. 557 is overeind gebleven, is dit van belang voor den Katholieken Chinees.

Huwelijksrecht.

Voor alle Christelijke gezindten geldt, dat geen proef- of voorloopig huwelijk naar Christelijke beginselen erkend kan worden. Bij geschrifte daarnaast aangegane verloving wordt naar canoniek recht geoorloofd geacht; de actie tot vergoeding van schade wordt bij verbreking gegeven; kinderverloving, naar Oostersche inzichten gesloten, schijnt niet strijdig te zijn.

Daar het meervrouwendom door den codex niet aanvaard wordt, is te verwachten, al wordt voor bekeerlingen, die bij hun overgang meer dan één vrouw hebben, opgedragen om de eerstgehuwde te behouden; daarentegen als zij niet meer weten, wie de eerste was (sic) dan een harer naar keuze, doch steeds gaat de vrouw voor, die met den man overgaat naar de Kerk [17]). Noch de Chineesche bijvrouw, noch de Javaansche selir kan, uit den aard der zaak, genade in het canoniek recht vinden; dat zulks bij de Protestantsche geloofsopvattingen evenmin aarden kan, evenals de polygamie, is begrijpelijk.

17) Zie de documenta achter den codex opgenomen, blz. 712, uitgave Herder en Pustet.

Rekening dient er mee gehouden te worden, dat het canoniek recht een andere telling van graden van verwantschap kent [18]) als wij; dit komt o.m. uit bij het verbod van huwelijk wegens maagschap; zoo is verboden een huwelijk tusschen wettige en natuurlijke ad- en descendenten, tusschen andere verwanten tot aan den derden graad en tusschen aanverwanten in bepaalde graden. Er is echter een pauselijke constitutie van 1537, die daarvan afwijkt voor tropische bekeerlingen, zoodat ook binnen den derden graad van verwantschap een huwelijk mogelijk is. In dit verband zij herinnerd, dat i.c. voor adoptie het ter zake geldend adatrecht wordt gevolgd. Dat het canoniek recht trouw-verbod kent voor geestelijken, voor hen, die de belofte van zuiverheid hebben afgelegd, voor Katholieken met niet-Katholieken sinds het vervallen in 1908 der declaratio Benedictina, voor vrouwen beneden 14, mannen beneden 17 jaar, waardoor meteen kinderhuwelijken afgesneden zijn, wordt volledigheidshalve vermeld.

Naar Protestantsche opvattingen is het huwen van ad- met descendenten en behuwd-descendenten, voor broers met zusters verboden, doch overigens zijn geen vaste richtlijnen te onderkennen.

De geldigheid van het huwelijk, dat naar canoniek recht een sacrament is, eischt de vrije toestemming van partijen, bij alle gezindten, doch hier is botsing in tal van streken met het adatrecht; men zal hier aanvankelijk een oogje dicht moeten doen, wil men niet bespeuren, dat de Christen-Inlander toch zijn adatrechtelijke inzichten volgt; met veel tact zal men dergelijke kwesties moeten behandelen en op den duur uit den weg ruimen. Kent de landswet een burgerlijk huwelijk, dan zijn zijn privaatrechtelijke gevolgen erkend; waar zulks niet het geval is, geldt alleen het kerkelijk huwelijk voor Christen-Inlanders [19]). Het decretum Tametsi van 1653 liet practisch toe, dat het canoniek huwelijksrecht slechts daar, waar het afgekondigd was, binnen een parochie voor de aldaar wonenden gold, zoodat het huwelijksrecht voor Katholieke Indonesiërs buiten toepassing gehouden kon worden, na het decretum „ne temere" (1808) [20]) en de voorschriften in den huidigen codex vervat, kan zulks niet meer. De sluiting geschiedt in de kerk in bijzijn van den pastoor der plaats en in missiegebied zooals onze Oost, van den ter plaatse aanwezig zijnden vertegenwoordiger der missionaire orden en congregaties.

In dit verband moet afgevraagd worden: Hoe is de houding van zending (en missie) ten opzichte van adatsinstituten als bruidsschat e.d.? Aanvankelijk toen alles nog een gesloten boek was en men de verhoudingen nog niet begreep, stond men er afwijzend tegenover: de Rijnsche zending ging tegen den Indischen bruidsschat in vaderrechtelijke (soms in het ouderrechtelijke) streken [21]) als de Bataklanden geweldig te keer, ook al doet Halmaheira zien, dat men daar verstandiger is geworden. Daarentegen was daar minder oordeelkundig het felle optreden tegen het tegengeschenk voor den bruidsschat, al weer een bewijs temeer, dat men niet begreep, dat juist daardoor de strenge gevolgen van het afkoop- of koophuwelijk werden getemperd.

Huwelijksontbinding kent het canoniek recht onder de levenden niet, practisch komt men er aan tegemoet door de scheiding van tafel en bed toe te laten.

Voor tropische volken laat de door den codex gehandhaafde constitutie van Gregorius XIII van 1585 nog de uitzondering toe, dat als een Oosterling naar elders gevoerd werd door den vijand en niet meer weet of zijn vrouw nog in leven is, hij na bekeering tot het huwelijk met een Katholieke vrouw kan worden toegelaten zonder dat de geldigheid van dit huwelijk ooit opgeheven kan worden [22]).

Voor het adatrecht is van belang de rechtsregel, dat bij overgang van een der partijen tot het Katholicisme een huwelijk tusschen ongedoopten verbroken kan worden (casus apostoli), waartegenover staat, dat bij afval de tusschen partijen gelegde huwelijksband onverbreekbaar blijft. Naar Protestantsch recht staat dit niet vast, daar wordt toch huw- lijksontbinding onder de levenden naar versch- lende inzichten mogelijk en oirbaar geacht. Zo werd zelfs verstooting door den man bij scheidbri- door sommige zendingsinstellingen, alsmede con- nuatie van inheemsch recht inzake huwelijksont- binding toelaatbaar geacht. Van andere zijde w het wegzenden van de vrouw als ongeoorloofd aan- gemerkt.

18) Vgl. de Blécourt, kort begrip van het oud-vaderlandsch burgerlijk recht, blz. 177.
19) Zie Mr. C. van Vollenhoven: Verordeningen Inlandsch privaatrecht.
20) Tractatus de matrimonis door Van der Burgt-Schaepman, blz. 255.
21) Zie mijn proefschrift: Kentrekken van het verwantschaps-, familie- en erfrecht, blz. 41.
22) Zie Prof. Dr. Schaepman, blz. 83.

Erfrecht.

Hierover kunnen we kort zijn; in den codex nauw- lijks aangeroerd, wordt het erfrecht van Prote- tantsche zijde geheel buiten Christelijke beginsel of regels gehouden.

Grondenrecht; schuldenrecht.

De opvattingen ten aanzien van het grondenre- kan men het beste leeren kennen, als men Kath- lieke schrijvers raadpleegt; de meening als zoud de Kerkvaders een primitief communisme hebb aangeprezen, gelijk bijv. Skelton [23]) beweert, ber op een verkeerd uit elkaar nemen van hunne toogen; dat zij vlammende aanklachten uitsprak tegen de wanverhoudingen van hunnen tijd, gel Mr. Dr. Nolens in zijne oratie terecht opmerkte mag daarom nog niet beteekenen, dat wat ideaal, voor enkele plaatsen geldende [25]), werd a gemerkt, daarom gegeneraliseerd kan worden. V Vollenhoven concludeert al zeer voorzichtig [26]), Christelijke beginselen, schoon den privaten eig dom gedoogende, een commune besteding daar ten bate van nooddruftigen beter gezind zijn d een private en van ophooping van eigendomm afkeerig zijn. Ik ga voorbij de plaats, waar canoniek recht over begraafplaatsen spreekt.

Al handhaaft de codex het Christelijk rentev bod, dit wordt geheel opgeheven door de bewo dingen van het slot van den desbetreffenden can Het vorderen van interest krachtens een overee komst van verbruikleening, is dan alleen verbod als dit uitsluitend geschiedt vanwege het uitleene maar nu, gezien de gewijzigde economische omsta digheden zulks niet meer het geval is, kan m dan ook practisch zeggen, dat het verbod niet m bestaat. Het kan echter voor het adatrecht van b lang zijn in streken, waar rente onbekend is. D woeker steeds in strijd is met Christelijke rechtsb ginselen, mag bekend verondersteld worden.

De veel omschreven kwestie van Zondagshei ging, die in het Westen allerlei vormen heeft aa genomen, kan voor onze Oost slechts nieuwe ve warring brengen.

Ten slotte nog iets over:

Delictenrecht.

Met het noemen van de doodstraf vallen meteen in een brandend vraagstuk. In het canoni recht zal men tevergeefs een oplossing vinden, w geeft b.v. Cathrein [27]) toe, dat de instelling do den wetgever en de uitspraak door den recht alleen dan te verdedigen is, als de behoeften een gegeven maatschappelijke samenleving dat moc eischen. De Protestanten zijn op dat punt verdeel

Een andere kwestie, die de gemoederen een tij lang reeds bezig gehouden heeft, is de lijkverbra ding, zooals bijv. op Bali, waar een groot deel d bevolking de Hindu-cultuur behouden heeft. Na canoniek recht verboden, acht men het in stri met het Christendom en vermoedelijk zelfs stra baar. Over koppensnellen en andere (in on oogen) delicten, berustende op primitief religieu overwegingen, sprak ik reeds elders [28]).

Hiermede zijn de beschouwingen over de gods dienstige bestanddeelen van het adatrecht in groote trekken behandeld.

23) Socialisme, blz. 6.
24) Beteekenis en omvang van de arbeidswetgeving blz. 39.
25) De economisch-ethische theorieën der Kerk vaders, blz. 94. Zie ook Cathrein, Das Privateigentum und seine Gegner, blz. 140 e.v.
26) II, blz. 224.
27) Die Grundbegriffe des Strafrechts.
28) Studiën CX, blz. 434 e.v.

Vooruitzichten en vooruitzichten op luchtvaartgebied in Ned.-Indië [1],

door

C. J. SNIJDERS,
Generaal b. d.

Wie de eenvoudige, doch indrukwekkende plechtigheid heeft bijgewoond, waarmede op 1 November 1928 op het vliegveld Tjililitan bij Meester Cornelis de openbare luchtverkeersdiensten op Java werden geopend zal overtuigd zijn geworden van de, voor het nieuwe verkeersmiddel in Nederlandsch-Indië bestaande belangstelling en groote sympathie, welke daar zoo treffend in 't licht traden. Niet alleen werd de openingsplechtigheid vereerd met de tegenwoordigheid van talrijke hoogere en hoogste autoriteiten zoo Europeesche als inlandsche — in land, gewest en gemeente, en met die van de keur der ingezetenen van Batavia en wijde omgeving, maar ook uit de gehouden redevoeringen, o.a. die van den Gouverneur-Generaal, den Directeur van het Departement der Gouvernementsbedrijven, en den voorzitter der Nederlandsch-Indische Vereeniging voor Luchtvaart, bleek wel zeer duidelijk, welke hooge beteekenis de sprekers eenstemmig aan deze opening toekenden, en welke hoopvolle verwachtingen voor de toekomstige economische ontwikkeling van Ned.-Indië zij daaraan vastknoopten. „De Regeering", aldus sprak o.a. de heer Ir. de Jongh, Directeur van het Departement van Gouvernementsbedrijven, „zou zich niet verantwoord geacht hebben om de belangrijke geldelijke offers te vragen en te brengen, die de luchtvaart aanvankelijk eischt, had zij niet de overtuiging, dat voor de luchtvaart een groote toekomst is weggelegd, waaraan Nederlandsch-Indië heeft mede te werken."

Deze veelbelovende stemming vond al dadelijk bevestiging in uitingen van het publiek en van de pers, welke algemeen getuigden van groote ingenomenheid met het feit, dat thans ook Ned.-Indië van het nieuwste verkeersmiddel ging partij trekken. Dit kan ook geen verwondering wekken. De Europeesche maatschappij in Ned.-Indië is het tegendeel van bevangen in vooroordeel tegen moderne vorderingen en verbeteringen. Al gispte de Gouverneur-Generaal in zijn hiervoren vermelde openingsrede de lauwheid van hen, die in de voorafgaande jaren de groote toekomstige beteekenis van het luchtverkeer nog niet hadden ingezien en de totstandkoming hiervan in Ned.-Indië hadden vertraagd, in het algemeen moet worden erkend, dat de Europeesch-Indische maatschappij vooruitziend en vooruitstrevend is. Zoo was het dan ook ondenkbaar, dat zij afwijzend tegenover dit modernste van alle snelverkeersmiddelen zou staan, nu dit eenmaal, na rijpe overweging en grondige voorbereiding, zijn intrede in het Nederlandsch-Indische verkeerswezen had gedaan. Ook het ontwikkelde deel der inlandsche en chineesche bevolkingen van Ned.-Indië betoonde zich er nimmer afkeerig van, partij te trekken van de voordeelen en gemakken, welke de vooruitgang van wetenschap en techniek aan het maatschappelijk leven en bedrijf bieden.

Indirect bleek de gunstige verwachtig, welke men van het luchtverkeer in Ned.-Indië koesterde, uit de groote teleurstelling, welke zich bij de ingezetenen, den handel en de pers van Soerabaja openbaarden, toen het bekend werd, dat deze plaats, tengevolge van de afkeuring van het Marine-vliegveld Morokrembangan aldaar voor het gebruik van zware verkeersvliegtuigen, voorloopig van het luchtverkeer uitgesloten zou blijven. Dit feit, dat tijdig had behooren te zijn voorzien en ondervangen, was inderdaad een eerste en ernstige tegenslag, welke de jonge onderneming der Koninklijke Nederlandsch-Indische Luchtvaart-Maatschappij (K. N. I. L. M.) buiten haar schuld trof.

De aanvankelijke verkeersuitkomsten op de geopende lijn Bandoeng—Batavia, éénmaal daags heen en terug, beantwoordden aan de gunstige verwachtingen. Het aantal vervoerde passagiers was al dadelijk zeer bevredigend; meermalen overtrof de aanvraag de beschikbare plaatsruimte en herhaaldelijk moesten extra-vliegtuigen worden ingelegd. Deze uitkomst moge wellicht ten deele zijn toe te schrijven aan de nieuwsgierigheid van het publiek en zijn wensch om de nieuwe wijze van reizen te leeren kennen en hare voor- en nadeelen te onderzoeken, ook dit is ten slotte niet anders dan een vorm van belangstelling, welke in ieder geval van vertrouwen getuigt. Het lijdt dan ook — gegeven de drukke relatiën, welke tusschen Batavia en Bandoeng bestaan — geen twijfel, dat de verdubbeling van den dienst op deze luchtlijn niet lang zal kunnen uitbijven; daardoor zal tevens een gunstiger regeling van de tijdstippen van aankomst en vertrek op beide plaatsen mogelijk zijn, welke regeling thans voor het zakenleven niet gunstig kan worden genoemd.

Het passagiersvervoer op de luchtlijn Batavia—Semarang v.v. bleek aanvankelijk slechts matig te zijn. Dit vindt zijn gereede verklaring in de betrekkelijk beperkte relatiën tusschen beide plaatsen. Men vergete niet, dat de luchtlijn langs Java's noordkust zijn reden van bestaan hoofdzakelijk, ja bijna uitsluitend vindt in de behoefte aan snelverkeer tuschen de beide groote centra van bevolking, handel, industrie en scheepvaart: Batavia en Soerabaja. Het is daarom duidelijk, dat het verkeer op deze lijn, hoe welkom en waardevol de bijdrage daarin van Semarang ook zijn moge, onmogelijk tot zijn recht kan komen, zoolang Soerabaja uitgesloten blijft.

Het vervoer van goederen en post op beide trajecten is voorloopig nog zeer gering. Ook dit feit behoeft geenszins als ontmoedigend te worden beschouwd. Dit vervoer moet zich geleidelijk ontwikkelen; het moet groeien, doordat het publiek gaandeweg de voordeelen en gemakken eener snellere postverbinding gaat gevoelen, en doordat de zakenwereld gaat begrijpen, welke artikelen voor verzending per vliegtuig in aanmerking komen en hoezeer de afzet daarvan door snelvervoer kan worden bevorderd en uitgebreid. Zeer leerzaam is in dit opzicht de geschiedenis van het goederenvervoer op de luchtlijnen der K. L. M. in West-Europa. Ook hier was de aangeboden lading in den beginne zeer klein; langzamerhand — en in de laatste jaren steeds sneller — is het ladingaanbod toegenomen. De ladingzoekers der K. L. M. en de geheele handelsorganisatie, ook de Kamers van Koophandel en Fabrieken, hebben krachtig meegewerkt om het goederenvervoer door de lucht te ontwikkelen. Telkens worden nieuwe artikelen ten vervoer aangeboden, eerst bij wijze van proef, maar al spoedig als vaste en geregelde lading: bloemen, vruchten, primeurs, mode- en toiletartikelen, auto- en motoronderdeelen, radio-artikelen, couranten en vele andere lichte en niet-massale goederen. In het internationale goudvervoer is de luchtvaart een steeds belangrijker rol gaan spelen. De Nederlandsche handelswereld en de exporteurs zijn meer en meer gaan inzien, dat het vliegtuig niet alleen snellere uitvoering van ontvangen orders mogelijk maakt, maar dat het tevens een practisch middel blijkt te zijn, om bestaande afzetgebieden uit te breiden en nieuwe te scheppen.

Verwacht mag worden, dat het in Ned.-Indië evenzoo zal gaan, temeer, omdat hier wegens de groote te bestrijken afstanden tusschen de verschillende centra het snelvervoer een hoogere economische waarde vertegenwoordigt en veel ruimere mogelijkheden opent dan zulks bij de K. L. M. het geval was. Een kleine tegenslag werd ondervonden, doordat het couranten-vervoer van Batavia naar Bandoeng, hetwelk terstond na de opening dezer luchtlijn was begonnen, voorloopig moest worden stopgezet, tengevolge van een vervroeging van het uur van vertrek van het vliegtuig uit Batavia. Deze vervroeging was tijdelijk — n.l. tijdens den Westmoesson — noodig gebleken, wegens de weerstoestanden in het gebergte, dat de Bandoengsche hoogvlakte omgeeft, waarbij ten gevolge van zware bewolking in de latere middaguren, de toegang tot de bergpasen voor het vliegtuig werd bemoeilijkt. Deze moeilijkheid van geheel plaatselijken aard doet zich slechts gedurende een beperkt deel des jaars voor. Zoo zijn er ook in Europa luchtlijnen, waarop des winters de dienst moet worden stopgezet of beperkt. Naarmate de ervaring op 't punt van navigatie toeneemt en de hulpmiddelen daarvoor — met name de radio-plaatsbepaling — meer algemeene toepassing zullen vinden, mag worden aangenomen, dat plaatselijke storingen als de vorenbedoelde zich weinig meer zullen voordoen.

De toestand van het luchtverkeer in Ned.-Indië, de toeneming van het vervoer van passagiers, goederen en post, de verwezenlijking van het voorgespiegelde algemeene nut en het bereiken van rentabiliteit in het bedrijf, hangen alle zeer nauw samen met de te verwachten uitbreiding van het luchtlijnennet. Vermits de practische, economische en maatschappelijke voordeelen van snelvervoer van personen, post en handelswaren eerst bij verkeer over grooten afstand — en in hoogere mate, naargelang de afstand toeneemt — werkelijk tot hun recht komen, is het duidelijk, dat een luchtverkeer op enkele korte en geïsoleerde lijnen geen beeld kan geven van hetgeen verwacht kan worden voor de verkeers- en bedrijfsuitkomsten op een uitgebreid en stelselmatig georganiseerd luchtnet van onderling aansluitende verkeersdiensten. Hierbij toch worden niet alleen grootere totaal-afstanden bestreken, maar tevens draagt de onderlinge voeding van het verkeer op de verschillende lijnen bij tot opvoering van de verkeersdichtheid op elke lijn op zichzelf. Slechts door zulk een luchtlijnennet kan ieder, die „air-minded" is in het gansche uitgebreide gebied, zich doen gelden tot steun en opbouw van het nieuwe verkeersstelsel, en kan alles, wat tot snelvervoer zich eigent en bereid toont, ook inderdaad gelegenheid vinden daarvan partij te trekken en tot de ontwikkeling ervan mede te werken.

Mogen wij uit vorenomschreven oogpunt dus hopen op een snelle en belangrijke uitbreiding van het luchtlijnennet over onzen Oostindischen Archipel en op deszelfs spoedige aansluiting aan de internationale lijnen van het wereldluchtverkeer, aan den anderen kant zal hierbij toch groote behoedzaamheid niet uit het oog verloren mogen worden. Het in 't leven roepen en exploiteeren van luchtverkeersdiensten vordert groote uitgaven, zoowel aan grondorganisatie en aanschaffing van materieel, als aan bedrijfskosten. En in evenredigheid van die uitgaven brengt het groote finantieele risico mee, te meer omdat in 't algemeen — en meer in 't bijzonder in Ned.-Indië niet bij voorbaat mag worden gerekend op een van den aanvang af zich dekken van de ontvangsten en uitgaven, zoodat voorloopig en voor niet te bepalen duur de Staat geldelijk steunend zal moeten meewerken en zelfs dan nog verliezen niet uitgesloten zijn.

Het schijnt mij daarom zeer juist gezien, dat in de overeenkomst tusschen de Ned.-Indische Regeering en de K. N. I. L. M. voor den tijd van vijf jaren slechts voor het in bedrijf brengen van drie luchtlijnen bindende bepalingen zijn getroffen, te weten:

Batavia—Bandoeng;
Batavia—Semarang—Soerabaja; en
Batavia—Singapore—Belawan;

alle heen en terug. Wel is waar laat de overeenkomst het binnen den contractsduur uitbreiden dezer lijnen of het openen van nieuwe lijnen voorwaardelijk toe, doch ten deze zijn geen bindende bepalingen opgenomen. Men heeft zich kennelijk — en terecht — willen beperken tot het door de lucht in gemeenschap brengen van de grootste centra en het in exploitatie nemen van die verbindingen, waarop met redelijke kans — gegrond op de ervaring met andere verkeersmiddelen — een eenigszins bevredigende verkeersdichtheid verwacht mag worden.

Het doortrekken van de lijn Batavia—Semarang tot Soerabaja is een eerste en dringende eisch. De vervulling hiervan hangt uitsluitend af van het door het Gouvernement beschikbaar stellen van een bruikbaar en veilig vliegveld nabij laatstgenoemde plaats. Men mag aannemen, dat het Gouvernement zijn ten deze in gebreke zijn niet minder betreurt, dan zulks door het publiek en de K. N. I. L. M. geschiedt, en dat niets zal worden verzuimd om tot een spoedige en deugdelijke oplossing te komen. Reeds werd het vraagstuk door een op 15 September j.l. ingestelde Gouvernementscommissie in studie genomen; deze Commissie heeft op 30 November j.l. haar eindrapport uitgebracht. Blijkens dagbladberichten zal een nadere keuze moeten geschieden tusschen:

a. het afdoend verbeteren van het Marine-vliegveld Morokrembangan; of

b. het inrichten van een nieuw vliegveld voor verkeersdoeleinden (wellicht tevens voor militair gebruik) op een daartoe geschikt geacht en gunstig gelegen terrein in de onmiddellijke nabijheid en ten zuidoosten van Soerabaja. Met de verwezenlijking van elke dezer oplossingen zal vermoedelijk veel geld en ook veel tijd gemoeid zijn. Ten einde Soerabaja niet voor zoo langen duur van het luchtverkeer uitgesloten te doen blijven, wordt — in afwachting van de verwezenlijking van een dezer plannen — een tijdelijke oplossing overwogen, bestaande in het inrichten van een hulpvliegveld bij Kamal op Madoera (tegenover Soerabaja), wat met betrekkelijk geringe kosten en in korten tijd mogelijk zou zijn.

[1] Deze belangwekkende beschouwingen zijn, met toestemming van de Redactie, ontleend aan het 10- en 17 Jan.-Nr. van „De Nederlandsche Mercuur" (het niet-publiek gedeelte van het weekblad „Handelsberichten").

Het is te hopen, dat een der definitieve plannen met den meesten spoed en op geheel afdoende wijze tot uitvoering moge komen en het daarbij niet moge ontbreken aan doelbewuste en vlotte samenwerking der verschillende bestuursorganen, waarvan het tekortschieten tot dezen teleurstellenden toestand heeft geleid. Het zal tevens volstrekt vast dienen te staan, dat het inrichten en gebruiken van een landingsterrein op Madoera eenig en alleen als t ij d e l ij k e o p l o s s i n g zal mogen worden aanvaard. Voor een definitieve oplossing zou deze verbinding onaannemelijk zijn; de gemeenschap tusschen het Kamal-terrein en Soerabaja zal niet alleen tamelijk tijdroovend blijken te zijn, maar kan bij slecht weer en hooge zee in Straat Madoera voor de passagiers ook hoogst onaangenaam worden. Dit zou er zeker niet toe kunnen leiden het luchtverkeer populair te maken en het is te voorzien, dat de gemeente Soerabaja, de handel en het publiek hiertegenover een afwijzende houding zouden aannemen.

De toekomstige luchtverbinding Batavia—Singapore—Deli lijkt mij van zeer groote beteekenis. Reeds thans is het verkeer over zee tusschen de Straits Settlements en Java vrij levendig. Een luchtverbinding zal ongetwijfeld een deel daarvan tot zich trekken, tevens tot toeneming daarvan leiden en nieuwe mogelijkheden openen, bijv. t. o. v. het vervoer van versche groenten en bloemen van Java, waarnaar te Singapore vraag bestaat.

(Slot volgt.)

Een Doof-Stommen-Instituut voor Indië noodig.

Naar wij vernemen is op 30 Juli j.l. door de „Vereeniging tot Oprichting en Instandhouding van Christelijke Scholen en Internaten", te Soerakarta gevestigd, een verzoekschrift gericht tot Z.Ex. den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië om steun uit 's Lands Kas te mogen ontvangen voor de oprichting en instandhouding van een doof-stommen-instituut in bovengenoemd gewest.

Aanleiding hiertoe was, dat *Dr. H. A. van Andel*, voorzitter dier vereeniging, dezen zomer met verlof in Nederland zijnde, van belangstellende zijde opmerkzaam werd gemaakt op het feit, dat bij 't verleden jaar van gouvernementswege gehouden onderzoek naar het aantal blinden, zwakzinnigen, lichamelijk gebrekkigen en hardhoorenden, de doofstommen niet zijn vermeld, terwijl toch juist deze buitengemeen behoefte hebben aan onderwijs en opleiding om in hun eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.

Dadelijk na terugkomst in Indië verkreeg Dr. van Andel van den Resident van Soerakarta de toezegging, dat er een onderzoek zou worden ingesteld naar het aantal, den leeftijd en den landaard der in die residentie voorkomende doofstommen en hoewel, bij het indienen van het rekest, dat onderzoek nog niet geheel was beëindigd, kon toch, volgens de op 7 November j.l. daaraan gevoegde Toelichting vermeld worden:

> „dat er 1.115 doofstommen zijn, onder wie 453 in de leerjaren (5 tot 15 jaar). Voor héél het Gouvernement Soerakarta ware dus het aantal doofstomme kinderen in de leerjaren te schatten op 500 à 600 en het volstrekt aantal doofstommen op 13 à 15 honderd. De omvang is nog grooter dan deze statistiek aanwijst, daar slechts 37 kinderen beneden vijf jaar zijn opgegeven, waaruit blijkt, dat de ouders in den regel eerst op vier- of vijfjarigen leeftijd de volkomen doofheid hunner kinderen vaststellen. Hiermede rekenend, ware het vermoedelijk aantal doofstommen in het Gouvernement Soerakarta te stellen op ongeveer 2.000."

Bij een particulier onderzoek op kleiner terrein is gebleken, dat in de s d Sragen niet minder dan acht doofstomme kinderen zijn, hetgeen wil zeggen één op de duizend inwoners.

Zijn dit niet ontstellend hooge cijfers? En is 't dan niet als een groot geluk te beschouwen, dat er menschlievende personen zijn, die zich het lot dier arme, misdeelde menschen aantrekken! Onzes inziens ligt 't zekerlijk op den weg der Regeering het loffelijk initiatief, dat uit het rekest spreekt, zooveel mogelijk, zoowel moreel als financieel, te steunen, te meer daar er bij vermeld wordt, dat waar reeds een bedrag van tienduizend gulden voor de stichting van een dergelijk instituut werd ontvangen, zekerlijk nog meerdere giften zullen volgen. Bovendien heeft Z. H. Prins Mangkoe Nagoro VII reeds toegezegd een geschikt terrein in de stad Soerakarta er voor af te willen staan.

Het ligt in de bedoeling de te stichten inrichting open te stellen voor doofstomme kinderen van alle landaarden en gezindten, hen zoowel huisvesting als opleiding te geven om hen te maken tot menschen, die in staat zijn zelf in hun levensonderhoud te voorzien, als werkzame leden van de maatschappij.

Er zal een speciaal-geschoolde leerkracht uit Nederland moeten worden betrokken, die Inlandsche en Chineesche gediplomeerden voor het Holl.-Inlandsch en het Holl.-Chineesche onderwijs kan opleiden tot geschikte leerkrachten voor het speciale onderwijs aan doofstommen, opdat de exploitatie der inrichting niet te kostbaar worde.

Er zal slechts met één klasse of hoogstens met twee parallelklassen begonnen kunnen worden. Indien jaarlijks dertig leerlingen tot de inrichting zouden worden toegelaten, zou het nog bijna twintig jaar duren, voordat in de behoefte aan onderwijs van het aantal doofstomme kinderen, als in het gouvernement Soerakarta gevonden wordt, kan worden voorzien.

Die langzame, geleidelijke groei maakt het des te dringender zoo spoedig mogelijk te beginnen.

Verwacht mag worden, dat slechts voor een deel der doofstomme kinderen deze hulp gezocht zal worden en dat vooral in de eerste jaren de aanmelding gering zal zijn. Deze op zichzelf droevige verwachting heeft de lichtzijde, dat het daardoor mogelijk zal zijn om aanvragen uit andere deelen van Nederlandsch-Indië te voldoen.

De toelichting tot het ingediende rekest eindigt met de woorden:

„Daar het verzoekschrift slechts bedoelt, dat Z.Exc. de Gouverneur-Generaal de behoefte aan een zoodanige inrichting zal erkennen en ook overigens hare oprichting zal goedkeuren, zullen de aanbieders van het verzoekschrift er mede rekenen, dat heel de uitvoering zal behooren te worden behandeld met de Afdeeling Tucht- en Opvoedingswezen en door de Regeering vooraf zal moeten zijn goedgekeurd om voor Regeeringssteun in aanmerking te komen."

Juist lezen wij gelukkig onder de Zendingberichten in het „Vaderland" van 29 dezer, dat de Regeering de gevraagde steun heeft toegezegd.

Iemand, die 't weten kan, zeide onlangs terecht: Het is meer dan tijd, dat eindelijk iets gedaan wordt om deze misdeelden eenigszins uit hun geestelijk isolement op te heffen. Doofstom en dan van alle geestelijk onderwijs verstoken, te midden van de dessa-bewoners, dat wil zeggen: weerloos ten prooi aan uitbuiting, wat hun werkkracht betreft, en het doelwit aan wreede plagerijen der meedoogenlooze jeugd.

Wie deze ongelukkigen op doeltreffende wijze wil helpen, zende zijn (haar) gift zoo spoedig mogelijk aan bovengenoemde vereeniging te Soerakarta, waarvan Dr. van Andel voorzitter en de heer P. de Koomen secretaris zijn.

Aan andere bladen het vriendelijk verzoek dit bericht over te willen nemen.

Het Kolffonds te Leiden.

Het Bestuur van de „Vereeniging tot instandhouding van het Kolffonds" te Leiden verzoekt ons door middel van ons orgaan de aandacht te vestigen op deze sedert jaren bestaande, koninklijk goedgekeurde stichting.

Sedert geruimen tijd zijn, volgens het Bestuur, weinig of geen aanvragen tot geldleening ingekomen van personen, die daartoe volgens de statuten in aanmerking komen, terwijl het fonds een vrij belangrijk bedrag tot dat doel beschikbaar heeft. (De rente van de uitgeleende gelden bedraagt als regel 3 %).

Ten einde een denkbeeld te geven van hetgeen het fonds beoogt, laten we hier volgen een uittreksel uit art. 3 en 4 en 12 der statuten.

De vereeniging heeft ten doel Indische families die hulp of steun behoeven, met raad en daad bij te staan, voor de opvoeding en het onderwijs der kinderen van afwezige ouders zorg te dragen en voor de laatsten zoo noodig geldelijk beheer te voeren en weduwen en weezen, waar mogelijk hulp te verschaffen.

Zij tracht dit doel te bereiken door weduwen en weezen, waar mogelijk hulp en steun te verleenen, voor de opvoeding en het onderwijs der kinderen van afwezige ouders zorg te dragen, voor de laatsten zoo noodig, geldelijk beheer te voeren: financieel te steunen door gelden in leen te verstrekken tegen matige rente en onder voldoende persoonlijke borgstelling dan wel door giften en door wettige middelen, die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Bij ontbinding van de vereeniging worden de bezittingen gesteld ter beschikking van het bestuur der Loge „La Vertu" te Leiden, om als afzonderlijk fonds te worden beheerd, terwijl de renten daarvan gekweekt, zullen strekken tot ondersteuning of aanmoediging in hunne studie van jongelingen, wier ouders in Nederlandsch-Indië verblijven en die aan de Rijks-Universiteit in Leiden, hetzij voor de rechterlijke macht, hetzij voor eenige andere landsbetrekking in Nederlandsch-Indië opleiding ontvangen, voorzooverre zij daarvoor naar het oordeel van dit bestuur in aanmerking komen, een en ander behoudens de inachtneming van de voorschriften van art. 1702 Burgerlijk Wetboek.

We meenen goed te doen aldus aan het bestaan en de werking van het Kolffonds meer bekendheid te geven en deelen nog mede dat de secretaris-penningmeester, de heer A. J. Ensink, de Laat de Kanterstraat 11 te Leiden, gaarne bereid is nadere inlichtingen te verstrekken.

Ananascultuur en -conservenindustrie in Suriname

Reeds eenige maanden geleden werd in enkele bladen melding gemaakt van eenige, betrekkelijk groote proefzendingen ananassen uit Suriname, welke op initiatief van den heer W. C. Clasener te Amsterdam, gewezen ambtenaar in Suriname en Ned.-Indië, alhier waren aangevoerd. Hoofddoel van deze proefzendingen was om belangstellenden met de Surinaamsche ananassen kennis te doen maken, maar voornamelijk om ook te doen uitmaken of de Surinaamsche ananassen voor conserveerdoeleinden geschikt zouden zijn. Te dien einde werd een deel der zendingen in de jamsfabrieken van de firma *Jan van Woerkom* te Altena bij Nijmegen geconserveerd en in bussen gedaan.

Al deze proefnemingen nu, kunnen als geslaagd worden beschouwd en het resultaat hiervan is thans, dat — mede gelet op de vele en gunstige factoren, welke in Suriname voor de ananascultuur c.a. aanwezig zijn, niet alleen om een dergelijke cultuur met succes aan te vangen, maar ook om op de wereldmarkt met andere gelijknamige producten te kunnen concurreeren — op 16 Januari l.l. ten kantore van Notaris C. F. J. Brands te Amsterdam, besloten werd tot oprichting van de N *Vruchtencultuur en -industrie onderneming* .. *me*" waarvoor inmiddels de Koninklijke bewilliging op de Statuten is aangevraagd. Het doel van deze Vennootschap is op de eerste plaats de ananascultuur en het verwerken van het verkregen product in Suriname. Als Commissarissen werden toen benoemd de heeren C. F. J. Brands, Notaris te Amsterdam, Th. C. J. J. van Woerkom, Jamsfabrikant te Altena bij Nijmegen en A. Th. De Miranda, Notaris in de Kolonie Suriname; laatstgenoemde als gedelegeerd-Commissaris in Suriname. De Directie is opgedragen aan den heer W. C. Clasener, die de volledige plannen c.a. voor deze onderneming heeft uitgewerkt.

Het ligt in de bedoeling, bij spoedige plaatsing van het resteerende benoodigde werkkapitaal reeds in Mei of Juni a.s. de werkzaamheden in Suriname aan te vangen, waarvoor reeds intusschen de voorbereidende maatregelen worden getroffen.

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk hunne kennissen, die nog niet tot „Oost en West" toetraden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGING?", ware eenvoudig te beantwoorden met: „DE VEREENIGING HEEFT WAT AAN U"

Van Week tot Week.

Dinsdag 22 tot Maandag 28 Januari.

Emmastad. De waarnemend Gouverneur van Curaçao heeft, na verkregen toestemming van de Koningin-Moeder, bij proclamatie van 10 Januari 1929 bepaald, dat met ingang van dien dag het gedeelte van het tweede district op Curaçao waarop gelegen zijn de terreinen van de Curaçaosche Petroleum-Industrie-Maatschappij, thans bekend onder de namen Negropont, Asiento en Valentijn den naam zal dragen van Emmastad, en zulks ter herdenking van het feit dat het op dien dag 50 jaren geleden was dat Hare Majesteit den Nederlandschen bodem betrad.

Prof. Dr. Sleeswijk naar West-Indië. Aan prof. dr. J. G. Sleeswijk, hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft, is ingaande 1 Februari a.s. een buitenlandsch verlof verleend van 5 maanden voor het houden van een studiereis naar West-Indië.

J. R. C. Gonggrijp †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 71 jaar, overleden de heer J. R. C. Gonggrijp, oud-planter en oud-lid der Koloniale Staten. (Zie over hem de rubriek Suriname in dit Nr.).

Sarekat Islam-onthoudingspolitiek. Aneta[1]) meldt d.d. Batavia 21 Jan.:

Een besloten congres van de Sarekat Islam heeft besloten, dat de partij de politiek van „zelforganisatie" van het Islamietische Indonesische volk van alle gebieden, die niet noodzakelijkerwijs tot de bemoeienis van de overheid behooren, zal voortzetten, waardoor de partij zich blijft onthouden van het deelnemen in bestuurscolleges.

Ir. J. André de la Porte †. In den ouderdom van 66 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer Ir. J. André de la Porte, te voren o.a. hoofdingenieur bij de Vereenigde Ind. Stoomtram-Mijen, daarna commissaris dier Mijen. De overledene was officier in de orde van Oranje-Nassau.

De Studie-Commissie onzer vereeniging verliest in den heer André de la Porte een zeer gewaardeerd medelid.

Leden van den Raad van Indië met pensioen. Batavia, 24 Jan. (Aneta). Naar het Bat. Nieuwsblad verneemt, heeft het lid van den Raad van Ned.-Indië, de heer J. van der Marel, ontslag als zoodanig aangevraagd. — Hetzelfde persbureau meldt d.d. 25 Jan. Het lid van den Raad van Ned.-Indië, de heer A. M. Hens, heeft met ingang van 2 Juni eervol ontslag gevraagd.

Doodelijk auto-ongeluk. Medan, 24 Jan, (Aneta). De administrateur Weyne, van de Pireh Estate, is nabij Bireuën bij een auto-ongeluk omgekomen.

Studiereis van Prof. Went naar Java. Prof. dr. F. A. F. C. Went, te Utrecht, zal begin Februari naar Indië vertrekken voor een studiereis. Hij zal eerst op Ceylon, later op Java onderzoekingen doen over de familie der Podostemonaceen, als voortzetting van de studie over deze plantenfamilie, reeds sedert vele jaren gedaan, o.a. in West-Indië. Tevens zal prof. Went op Java deelnemen aan het in Juni te houden Pan Pacific Science Congress, als vertegenwoordiger der Nederlandsche regeering. Hij hoopt tegen eind Augustus in Nederland terug te zijn.

Resident van Buitenzorg. Batavia, 25 Jan. (Aneta). Benoemd tot resident van Buitenzorg de heer H. J. Kuneman, ass.-resident in de provincie West-Java.

Ingenieur H. E. Donkel †. Semarang, 25 Jan. (Aneta). Alhier is overleden de ingenieur van de Burgerl. Openb. Werken de heer H. E. Donkel.

Residenten-Conferentie. Batavia, 25 Jan. (Aneta). De conferentie van de residenten van Java is door den Gouverneur-Generaal geopend. De politieke toestand werd besproken en een afwachtende houding ten aanzien van de ontwikkelingen van verschillende bewegingen blijft ook in de toekomst aangenomen.

De werking van den Krakatau. Nog steeds maakt Aneta telegrafisch melding van verhoogde werking van den vulkaan Krakatau; de berichten zijn echter niet zoo verontrustend als ze in de vorige v. W. t. W., aan de hand van genoemd persbureau, luidden.

Burgemeester Ir. G. J. Dijkerman †. Blijkens een Aneta-telegram is den 28en Jan. de heer Ir. G. J. Dijkerman, sedert Oct. 1920 Burgemeester van Soerabaja, op 44-jarigen leeftijd onverwacht, tengevolge eener operatie, overleden.

Indië leeft mede met de ramp van de „Prins der Nederlanden". Aneta meldde dezer dagen dat de deelneming met de nagelaten betrekkingen van de omgekomen bemanning der reddingboot „Prins der Nederlanden" algemeen is en inschrijvingen te hunnen behoeve zijn geopend.

Reeds kon Aneta d.d. 25 Jan. seinen dat het Soer. Handelsblad voor genoemd doel *f* 10.000 heeft geremitteerd aan den Commissaris in Zuid-Holland.

Dr. Ch. Bernard. Batavia, 25 Jan. In verband met zijn naturalisatie tot Nederlander is Dr Ch. Bernard [Zwitscher van geboorte] thans definitief benoemd tot Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Dr. Ir. C. Lely. Te 's-Gravenhage is in den ouderdom van 74 jaar, onverwacht overleden de heer Dr. Ir. C. Lely, oud-Minister van Waterstaat, oud-lid van de beide Kamers der Staten-Generaal en oud-Gouverneur van Suriname. (De red. der rubriek Suriname wijdt in dit Nr. enkele woorden aan den overledene in verband met zijn gouverneurschap, terwijl in het jongste Nr. van „De Ingenieur" zijn groote maatschappelijke verdiensten naar voren worden gebracht).

Dr. F. D. K. Bosch over de Ned.-Indische oudheden. Voor het Holland-Instituut te Frankfort a. d. M. heeft Dr. F. D. K. Bosch den 22en dezer een rede gehouden over: Doel en ontwikkeling van het onderzoek van de Ned.-Indische oudheden. Er was een talrijk publiek en de spreker oogstte dankbaren bijval.

Eene Indische tentoonstelling. Van 5—7 Maart a.s. wordt te 's-Gravenhage (in Maison Brammer, Prinsegracht) een Zendingsbazar gehouden, waaraan een Indische tentoonstelling verbonden wordt en een afdeeling, waar uitsluitend Indische voorwerpen zullen worden verkocht.

Voordracht Mr. Joekes. Den 29en Januari zal Mr. Dr. A. M. Joekes voor de Handelshoogeschool te Rotterdam eene voordracht houden over: Westersch streven in de Oostersche maatschappij in Indië.

[1]) De tekst der Aneta-telegr. is ontleend aan de „Nwe Rott. Ct.".

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Jubileum Emiel Hullebroeck.

De ook in Nederland zeer beminde zanger en componist — in den laatsten tijd ook van operetten, die reuze-opgang maken — viert 5 Febr. in het „Gebouw Diligentia" te 's-Gravenhage zijn 25-jarig jubileum. Hij is de eerste musicus geweest, die op zijn reis door Nederl.-Indië de volksliederen der inheemschen heeft beluisterd, deze niet alleen op muziek heeft gezet, maar ze ook, op zijn éénig-opgewekte wijze zichzelf op het klavier begeleidend, voordroeg, zóó dat zijn geheele gehoor er van in verrukking komt.

Wij wenschen hem a.s. Dinsdag een welverdienden, glansrijken avond!

Ook in Naaldwijk groote Belangstelling voor Indië en de Indische Kunst.

De heer *Lameijn*, oud-directeur van de Opleidings- en Kweekscholen te Bandoeng, daarna directeur van de Jan Pieterszoon Coen-stichting te Batavia en thans o.a. ook leeraar in 't Maleisch en de Land- en Volkenkunde van N.-I. aan de „Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen" te 's-Gravenhage, hield te Naaldwijk in het begin van dezen winter, tusschen de maanden October en Januari j.l., uitgaande van de „Vereeniging tot het houden van Indische lezingen", een tiental voordrachten over Nederlandsch-Indië.

En het bleek, dat de Westlanders er buitengemeen veel belang in stelden: hoe langer hoe meer vulde zich de zaal, hetgeen zeker mede een bewijs was, dat de kundige spreker den rechten toon wist aan te slaan om zijn gehoor te blijven boeien van het begin tot het eind. Hij behandelde achtereenvolgens land en volk van Sumatra en Java in hun onderscheiden geaardheid, vooral ook met levendigheid den nadruk leggend op het zieleleven der inboorlingen, toegelicht met de noodige lantaarnplaatjes. Na een der voordrachten, o.a. op muziek en zang betrekking hebbend, gaven enkele jongelui uit Den Haag, leden van „Eurasia", krontjong-liedjes ten beste, die natuurlijk geweldig insloegen.

En tot besluit van den cursus werd op Vrijdag 25 dezer in de groote zaal der Roomsch-Katholieken Volksbond aldaar een Indische Gala-avond ten beste gegeven met medewerking van „Eurasia" en „Boeatan", waarvan de lof in het Westland nog niet uitgezongen is.

De heer *P. C. Smallegange,* onderwijzer te Honselersdijk, behoorend tot de gemeente Naaldwijk, die, ofschoon geen voorzitter, toch ook bij de lezingen de leiding had en alles regelde, hetgeen den heer Lameijn aanleiding gaf hem bij Adriaanszoon de Ruijter te vergelijken, die ook op zijn schip van alles tegelijk: kapitein, stuurman, machinist, matroos enz., was — had als „arrangeur", zooals hij zichzelf noemde, alles keurig in orde weten te brengen, niettegenstaande hij van verschillende kanten — zooals 't wel meer ten platten lande gaat — tegenwerking had ondervonden. De zaal, die er den vorigen dag zoo akelig kaal en koud uitzag, kreeg met de prachtige doeken van Boeatan behangen, een warm Oostersch aanzien; alles werd als in een zee van stralend licht en schitterende kleuren gehuld, terwijl de toonen van Eurasia's gamelan dadelijk de gewenschte sfeer brachten.

De Westlandsche editie der Haagsche Courant vermeldt dan ook o.m.:

> „Het bespelen van de gamelan vormde den hoofdschotel en werd afgewisseld door dans- en krontjongmuziek, terwijl wat al te onbekend was, door een verklaring van den heer Lameijn werd ingeleid. Dit spel van de gamelan maakte op de talrijke aanwezigen een treffenden indruk, waarbij men het eenigszins eentonige karakter dezer muziek vergat door de bekoring der diepe klanken. Met groote belangstelling werd ook de kunst van een Indische danseres en een danser gevolgd, terwijl de krontjongmuziek ook zeer in den smaak viel.
>
> „De zaal was door het Huis Boeatan uit Den Haag in Oosterschen geest getooid, terwijl ook Indische consumptie werd verstrekt. De avond is uitstekend geslaagd, dank zij ook de krachtige medewerking van de vereeniging „Eurasia" uit Den Haag. De arrangeur, de heer *P. C. Smallegange* alhier, die ook bij de lezingen de leiding had, heeft eer van zijn werk."

De heer Lameijn wist de onvermijdelijke tijdruimten tusschen de nummers van het program voorbeeldig te vullen met allerlei humoristische opmerkingen en verhaaltjes, zoodat het publiek zich geen oogenblik verveelde.

En in de groote pauze was 't aardig om te zien met hoeveel smaak de Indische dranken en gerechten er bij deze buitenlieden in gingen. Er kon niet genoeg worden aangedragen door de Indische meisjes! Zelfs Juliana, de Surinaamsche Cottamissie, die in haar kleurige dracht rondging met de echte West-Indische bruid-taart, had er schik in, zoo spoedig als zij uitverkocht raakte. De produkten van Indische kunstnijverheid vonden natuurlijk, als geheel vreemde kunstuitingen, niet dadelijk aftrek, daar moet men gevoel voor leeren krijgen. Wel gingen enkele kleinigheden van de hand, maar 't liefst kocht men toch de pakjes Java-thee, dezelfde waarvan dien avond en ook altijd in „Boeatan", Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, geschonken wordt.

Iets wat, naar 't scheen, nimmer te voren in Naaldwijk en omstreken voorgekomen is: in de zaal zaten personen van alle gezindten, die eenparig gretig riepen om een herhaling van het gebodene.

Als er meerdere van dergelijke cursussen in Land- en Volkenkunde over ons geheele land zouden kunnen worden gegeven, dan zou stellig binnen korten tijd de belangstelling en liefde voor Indië bij alle Nederlanders van harte worden gewekt.

Javaansche hulde aan Prinses Juliana.

Onder dit hoofd vermeldden de Haagsche bladen, dat „H. K. H. Prinses Juliana ten Koninklijke Paleize Noordeinde onlangs in audiëntie ontvangen heeft twee dochters van den regent van Mr. Cornelis, de jongedames Soepraptini en Soegiarti. Zij werden daarbij vergezeld door haar moeder.

De regentsdochters boden de Prinses een door den regent uit Nederlandsch-Indië medegebracht geschenk aan, bestaande uit een schilderij van den

Javaanschen schilder *Mas Pirngadi*, dat een Indisch landschap voorstelt.

De Prinses aanvaardde het geschenk met een woord van hartelijken dank en onderhield zich eenigen tijd met de dames."

Als deze regentsdochters, die spoedig met haar ouders de terugreis aanvaarden, weer in Indië zullen zijn aangekomen, zal er zeker veel over dit bezoek worden gesproken.

Wij kennen dit schilderij van Mas Pirngadi niet, doch hopen, dat het bij de Prinses de lust moge opwekken persoonlijk met Indië kennis te maken. Te oordeelen naar een collectie zijner etsen, welke in Boeatan zijn tentoongesteld geweest van dezen talentvollen Javaanschen teekenaar, die vooral in het minutieuse uitmunt, zooals ook zijne verluchtingen bij de werken over Indische kunstnijverheid van den heer *J. E. Jasper*, speet 't ons te zien dat er zoo weinig oorspronkelijks in zijn werk tot uiting komt en dat een eigen Javaansch karakter er aan ontbreekt. Vandaar dat zijn arbeid, meest landschapweergaven, toen niet als iets bijzonders tot den Nederlander sprak.

Borstbeeld K. R. A. Sosrodiningrat IV.

Uit de Indische bladen lazen wij dezer dagen, dat in het museum *Radiopoestoko* te Solo de onthulling heeft plaats gehad van het borstbeeld van den stichter van dit museum, K. R. A. Sosrodiningrat IV. De gouverneur hield een rede, waarin hij Sosrodiningrat als een man met buitengewone gaven afschilderde, en als bijzonderheid vermeldde, dat dit de eerste keer was, dat er een borstbeeld van een Javaan werd onthuld.

Wie de maker van dit borstbeeld is, stond er niet bij vermeld. Daaruit zou men welhaast moeten opmaken, dat het een Javaan moet zijn, want een Europeesch beeldhouwer zou zeker niet onvermeld zijn gebleven!

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Een goede beurt voor onzen radiodienst.

De Engelsche minister Ormsby Gore had een loffelijk oordeel over verschillende toestanden in Ned.-Indië, het oordeel van onze vorstelijke Belgische bezoekers zal ook niet twijfelachtig zijn. Gingen die reeds met hooge verwachtingen naar deze Gewesten, de gelegenheid, vrijwel eenig op de wereld, om uit de Tropen met hun ouders in Zweden en in België radio-telefonisch contact te hebben, zal — meent de *Deli Crt.* (29/12) — ongetwijfeld een diepen indruk op hen gemaakt hebben. Het vliegveld Andir, de aankomst van de geregelde maandelijksche Hollandsche vliegmachine, de kininefabriek te Bandoeng en zooveel andere inrichtingen en instellingen zullen dat gunstige beeld aanvullen en voltooien. *Ned.-Indië heeft zich hier van zijn beste zijde laten zien.* Dank zij den radiodienst van Hollandsche mannen der wetenschap. Een nieuw bewijs hoeveel er aan gelegen is om op deze gebieden vooraan te marcheeren. De *D. C.* weet wel, dat hiermee de scherpe *critieken van het Buitenland* niet ongedaan worden gemaakt, maar deze, ongerijmd als ze veelal of voor een groot gedeelte zijn, vinden er dan toch *een goed tegengif* in. De buitenwereld kan er uit leeren, hoe het Nederlandsche bewind hier op technisch en maatschappelijk gebied met zijn taak meegaat, hetgeen al heel wat van den uitgestrooiden laster over dat bewind, minder waarschijnlijk en minder aannemelijk maakt. Gewenscht ware een officieel *Regeeringsbureau voor toerisme;* dat geld zou zijn rente ruimschoots opbrengen.

De handel op Ned.-Indië.

In Nederland is men thans tot het inzicht gekomen, dat de Nederlandsche nijverheid terdege acht zal moeten slaan op haar zaak, opdat zij de Indische markten niet verder worde verdro dan thans het geval is. Een commissie bestu het vraagstuk (*De Sum. Post*, 11/12, 3de bl. handel op Indië").

De Loc. (18/12, blz. 19) wijst er op dat de „ handel" thans minder een zaak van beginsel, een van beleid is geworden. *Nederland's be* als allereerst handeldrijvende en zeevarende gendheid *lag immer aan de zijde van den vrij del.* Het zou zeer wenschelijk zijn, indien het derlandsche aandeel in den Indischen import groot werd. „Vrijdom van invoerrecht in N Indië" komt niet voor ernstige beschouwing aanmerking. Zoo eene door Indië betaalde pr voor den bloei der Nederlandsche industrie nimmer worden aangenomen. Als in Neder zelf die premie werd betaald in den vorm van „uitvoertoeslag", is dat een zuiver Nederlands zaak. In *Indo-China* zijn heffingen van 50 en procent, als invoerrechten van niet-Fransche deren, heel gewoon. In de *Britsche* koloniën dominions vigeert het stelsel der „rijkspreferen dat eveneens neerkomt op overmatige belas van den niet-Britschen import. In de *Filipp* is men even mateloos protectionistisch als in A rika zelf en in den *Congo* vormen invoerrech van niet-Belgische goederen een der voornaam landsmiddelen. Zoo is *Ned.-Indië* waarlijk eenige groote overzeesche gewest van beteek dat tot ontwikkeling kwam zonder protectie, der preferentie en zonder voorkeurrechten. feit van groote beteekenis, en *een voorbeeld koloniaal beleid.* Het belang van Ned.-Indië uitvoerland gedoogt geen protectie; en dat be is voorloopig primair, waarbij dan aanstonds belang der bewoners bij matig gehouden inv rechten, kan worden gevoegd. Het streven om teruggang der Nederlandsche importen te be den, moet van den aanvang af binnen practis banen gehouden worden. *De oplossing* ligt dan eer in een zorgvuldige studie van de Indis markt op ieder gebied, van aanpassing aan de hoeften van die markt, van contact met de Indis

...emers, en daarnaast van het verleenen van ...rang bij aankoopen door de locale of landelijke ...heid. Op dit gebied is nog zóó veel te doen, ...men met het oproepen van de controversen ...kende protectieleuze maar beter kon wachten ...at al die andere middelen zijn beproefd.

Bij Lala Lajpat Rai's overlijden.

...e *Loc.* (19/12, blz. 55) verwacht dat het In...sche en Chineesche dagbladwezen in *Ned.-Indië* ...innerlijk en technisch zal ontwikkelen. Ieder ...vermeerdert het aantal Inlanders, dat lezen ..., hetzij Hollandsch of Maleisch, met eenige ...duizenden. De berichtgeving der Inl. en Chin.-...l. bladen, de zuiver zakelijke informatie, de ver...ding van gebeurtenissen in Indië en elders, ...oeft sterke verbetering; en met die verbetering ...t immer een zekere *winst aan objectiviteit* ge...ard. Het voorbeeld der Europeesche bladen heeft ...deze niet immer aangemoedigd en zeer zeker ...de wetenschap om ten deze een voorbeeld te ...eten zijn, het besef der verantwoordelijkheid ...r Eur. bladen slechts doen toenemen. De *rede-...heid*, die een grondtrek is van het volkskarak...in de meeste Oostersche landen, en ook in Ned.-...dië, zal daarbij een kracht ten goede vormen. Het ...soms zoo heel moeilijk aan redelijkheid en ver...aagzaamheid te gelooven, temidden van de scher...tegenstellingen van het Oosten. De redelijkheid ...eit als de eerste felheid der overtuigingen is ...temperd; zij laat die beginselen en inzichten on...rept, doch zij vindt ten slotte de ontmoetings...nten, die de samenwerking mogelijk maken en ...sschen de gevaren der uitersten den rechten weg ...en vinden. *Lala Lajpat Raj*, kortgeleden in ...itsch-Indië overleden, was een merkwaardige ...eeniging van den fellen agitator en den ernsti...n denker; hij bevrijdde zich bij het klimmen der ...aren van vooroordeelen. Zelf extremistisch natio...alist in zijn vollen wasdom, noemde hij den eisch ...directe onafhankelijkheid een „scandalous ...rce", zeggend dat Britsch-Indië al alle krachten ...noodig hebben om zich als dominion te bestu..., maar dat verbreking van de banden met Groot-...ittannië thans zeker ondenkbaar en ongewenscht ...zijn.

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* (20/12, blz. ...„Hervormingen in Br.-Indië"), de *Deli Crt.* ...9/12 „De politieke strijd in België"), het *Soer.* ...*bl.* (20/12, 2de bl. „Br. uit Br.-Indië"; 3de bl. ...ieuwste snufjes", *Z.*: 21/12, 3de bl. „Sympathieke ...elle", *Z.*), *De Sum. Post* (24/12 „De Mandaten-...mmissie"; 28/12 „Egypte") en het *Bat. Nwsbl.* ...0/12 „China en Mandsjoerije").

Het Officierskorps De Europeesche soldaat.

Het *Bat. Nwsbl.* (20 en 21/12) weerlegt enkele ...orstellingen van het „N. v. d. D." omtrent for...atie- en promotie-toestanden in het officiers...rps. Als de Regeering een ambtenarenkorps ...enscht van een bepaald peil van beschaving, ont...kkeling en wetenschappelijke vorming, is het een ...ste eisch, dat bezoldiging, positie en vooruit...hten met dat peil in harmonie zijn. Anders is ...n behoorlijke aanvulling niet verzekerd en zul...n snel de beste elementen wegvloeien. Blijkens ...B. B. L. 1925 en de M. B. R. 1925 is het door de ...geering gewenschte peil éven beneden dat van ...Ambtenaren van het B.B., doch overigens het ...ichtst daarbij. De bestuursambtenaren zijn na 16 ...17 dienstjaren reeds hoofdambtenaar, terwijl de ...fanterie-officieren dit na 22 dienstjaren nog niet ...worden zijn, ware het Legerbestuur niet gemach...d om bij de Infanterie ten hoogste 25 majoors ...en de promotie aan te stellen. Einde 1927 waren ...116 hoofdofficieren, waarvan 9 met verlof, 5 ...memorie en 6 gedetacheerd in 't buitenland, en ...hoofdoff.-tit. als Dir. der Strafgevangenis. Rest ...95 hoofdofficieren. Trekt men van dit aantal ...majoors boven de formatie af, dan blijven over ...hoofdofficieren. Tegen Mei 1929 zullen er geene ...ajoors meer zijn boven de formatie. De instelling ...deze 25 majoors boven de formatie heeft tot ...nderlinge verhoudingen geleid. Zij vervullen ...pitteinsbetrekkingen, en voor het aantal kapi...insplaatsen, dat door hen ingenomen wordt, zijn ...gelijk aantal kapiteins minder aangesteld. Het ...al luitenants vertoont momenteel een tekort ...= 50 %. De legeruitbreiding van 1927 en het ...ort aan officieren in het algemeen waren oor...ak van de versnelde kapiteinspromotie (van 14 ...11 j.). De Regeering heeft afwijzend beschikt ...een verzoek van de N.-I. Off. Ver. om in plaats ...de 25 majoors boven de formatie, de kapiteins ...meer dan 18 j. dienst over te brengen naar een ...dere bezoldigingsschaal. Het wil het B. N. voor...omen, dat de in dit verzoek voorgestelde maat...l niet anders zou beteekenen, dan de opheffing ...een voor de betrokken officieren zeer nadeelige ...illijkheid.

Waar de Regeering heeft aangenomen, dat de ...Java gelegerde troepen zullen worden geoefend ...georganiseerd met het oog op een eventueel op...ten tegen een B. V. („vreemd geweld"), is het ...sch, dat het Divisieverband, dat in alle Euro...eesche legers wordt noodig geacht, ook in Indië wordt ingevoerd, en dat de commandovoering daaraan wordt aangepast. Een Divisie-Commandant is nu eenmaal overal een generaal; in Frankrijk heeft men zelfs over lagere commando's een generaal. De toestanden in Holland zijn geheel afwijkend van die in Indië; in Indië zijn de organieke eenheden zoo goed als volledig.

Het *Soer. Hbl.* (15/12, 3de bl. *Z.*) protesteert tegen de in 1927 in den Volksraad besproken wenschelijkheid van gelijke bezoldiging voor militairen van alle landaarden. Volgens art. 40 der Ind. Stsreg. heeft de Volksraad geen bemoeienis met, of zeggenschap over de bezoldigingen van het Leger. Dit is eene zaak des Konings, of van den Gouverneur-Generaal. Gelijke bezoldiging is slechts mogelijk bij gelijke militaire waarde en gelijke opleiding. De „Indonesiër" van thans zou niet graag toegeven dat de Europeesche soldaat in militair opzicht volstrekt meerwaardig is. En dus bleef dan alleen nog over de gelijkheid in opleiding. Zoo kregen wij de z.g. *Opleidingscommissie*, die zou rapporteeren over het vraagstuk der militaire opleiding. *De conclusie* van het rapport dezer commissie, thans den Volksraad toegezonden, *is beslist voor eene gelijkstelling, op uitgebreide schaal, van opleiding en bezoldiging.* En hiermee is dan de eerste aanslag der „Indonesiërs" op ons Indisch Leger gedaan. Deze eisch naar gelijkheid in bezoldiging, óók al was gelijke opleiding mogelijk, is niet zonder groote zelfoverschatting. Want er is nog iets anders dan het school-examen: *de militaire waarde.* Men vindt de resultaten van op ieder eiland van dezen Archipel. Dit Leger kan, wat *zijn* waarde betreft, wijzen op een zeer langen staat van dienst. In dat leger met zijn talrijke uitmuntende aanvoerders, gevormd in de school van den oorlog zelf, hebben Amboneezen, Menadoneezen, Javanen, Timoreezen enz. prachtig werk verricht. Niemand zal hun den lof onthouden waarop zij recht hebben. Maar „Jan", de Europeesche soldaat, is de backbone van het Leger, en hij steekt in militaire waarde belangrijk uit boven de beste „fighting races" van dezen Archipel. En begrijpt men wel goed wat de Europeesche onderofficier voor belangrijke taak vervult, niet te vervangen door collega's van anderen landaard? Zeker is nòch van deze, nòch van eenige andere Nederlandsche Regeering in Indië te wachten, dat zij zou medewerken aan een maatregel, welke in de hoogste mate gevaarlijk zou zijn voor de handhaving van het Centraal Gezag.

In *De Sum. Post* (28/12) schrijft *Max Blokzijl* uit Berlijn (metgezel van Pisuisse) zijn „Herinneringen aan Sumatra". Hij ontving kortgeleden het eereteeken voor Belangrijke Krijgsbedrijven met de gesp „Atjeh 1906—1910".

Sabang's krankzinnigengesticht.

In het krankzinnigengesticht te Sabang, een gesticht voor bijna geheel Sumatra, is men bezig de laatste paviljoens, het hoofdgebouw en een warmwater-badgebouw te voltooien. Men werkt echter uitsluitend met een rustige behandeling, bezig houden en den invloed van de patiënten op elkaar. *Dr. Latumeten* wordt bijgestaan door een Europeesch geneesheer, een Inheemsch arts, een hoofdverpleegster met 7 Eur. verpleegsters, 25 mantri's in opleiding en 60 oppassers(-essen). De schrijver in de *Deli Crt.* (29/12) heeft verschillende *Atjehsche* verpleegden ontmoet, die in hun omgeving buitengewoon gevaarlijk geweest zijn en die heel wat onheil aangericht hebben, alvor ze geïsoleerd werden, terwijl zij nu hier als rustige patiënten volmaakt vrij rondloopen. Ook al hadden ze in een aanval van waanzin heel wat slachtoffers gemaakt. Lastige patiënten krijgen, sedert men ingezien heeft, dat de geprikkeldheid voortspruit uit hun lichamelijken en geestelijken toestand, eenvoudig bedrust op hun eigen zaal. De cellen voor afzondering hebben in een modern gesticht als dat te Sabang, afgedaan. Zelfs de meest gevaarlijke krankzinnigen, die b.v. door de politie met man en macht overmand werden en zwaar geboeid, soms krom gesloten, aangebracht worden, zien zich in het genot gesteld van een vrijwel onbeperkte vrijheid. Het toezicht, dat toch op hen wordt uitgeoefend, wordt zoo onzichtbaar en weinig opvallend mogelijk verricht, dat hun positie practisch op vrijheid neerkomt. *Dr. Latumeten* is een leerling van prof. Winkler, den bekwamen Utrechtschen hoogleeraar, die de groote vertegenwoordiger van de oude school in Holland was, tegenover prof. Jelgersma, een vertegenwoordiger van de nieuwe richting. Te Sabang kan men 10 % der patiënten als hersteld aan de samenleving teruggeven. De gestichtsverpleging schijnt daarop op zich zelf al van grooten invloed te zijn, in tegenstelling met het dagelijksche leven in den kampong met al zijn prikkelingen, voortspruitende uit gemis aan inzicht in het wezen der ziekte. Door *het ontbreken van een Burgerlijken Stand* en door de geringe aandacht door de bevolking zelve daaraan besteed, weet men zeer weinig af van de *voorgeschiedenis* der gevallen, hun *ontstaan* en hun *erfelijkheid*. *Bali* vormt hierop een uitzondering door de familiegegevens, die op lontarbladen te boek zijn gesteld. De Sumatraansche samenleving biedt dit echter niet.

Het *Bat. Nwsbl.* (20/12) geeft een beschrijving van „De nieuwe Centrale Gevangenis te Bandoeng". Deze inrichting wordt bestemd als centrale gevangenis voor Europeanen en voor Inheemsche intellectueelen. Als directeur zal de heer H. Overduin optreden.

Nieuw-Guinea (vervolg).

De „Phoenix" heeft op *N.-Guinea* erfpachten gevraagd voor teelt van *cocospalmen*; zij heeft concessies voor *damar*winning. De cocospalm is hier evenals elders in de Molukken, nog de voordeeligste boom voor de exploitatie. Hij groeit aan de kust, terwijl de damarboomen verspreid voorkomen in bosch op 300 à 400 M. hoogte. De *mijnbouw*kundige opsporing in het Cycloopgebergte werd ook door de „Phoenix" begonnen, maar de deskundige overleed en had geen verslag van bevindingen. Zijn twee helpers zetten het werk voort, maar hebben niets van beteekenis gevonden. Duitsche avonturiers loopen op N.-Guinea rond om *goud* te zoeken. De Ned.-Ind. mijnbouw-opsporingsdienst heeft jaren geleden onderzoekingen gedaan en zal nu voor zich genoeg weten. Bij de *copra-winning* zou voor de „Phoenix" alle moeilijkheid zijn opgelost, zoo men de middelen vindt om geschikte contractanten voor N.-Guinea te vinden. Nieuw-Guinea en de Papoe zijn nog lang niet geschikt voor contractarbeid. De Papoe is een groote jongen, een goede lummel: hij begrijpt niets van wat men hem voorhoudt. Uit zijn vrijheid gehaald, hoezeer dan met vrijen wil en als „vrije arbeider", is hij zeer spoedig ongelukkig, ja rampzalig. Die grove kerels zijn kinderen, meerendeels aardige kinderen, maar de plicht om te werken naar onze inzettingen, mag hun niet worden opgelegd, tenzij als een straf. En dan niet zoo lang! Als een ambtenaar een Papoe veroordeelt tot 12 jaren, kan hij evengoed zijn doodvonnis teekenen. (*De Loc.* 17/12, Dr. Broersma).

Het *Soer. Hbl.* vertelt van „De Minangkabausche wereld" (15, 17 en 19/12, Villanus), „Het Batakland" (20 en 21/12, Villanus), „2½ Eeuw onder Holland's vlag" (21/12, 3de bl. *Z.*), „Het Diëng-plateau V" (15/12, 5de bl.) en „De gezondmaking van Loemadjang" (18/12, 2de bl.), de *Java-Bode* van „Het Minahassa-jubileum" (19/12) en *De Loc.* van „Landbouwkundige voorlichting in de Molukken" (17/12, blz. 3).

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

De behartiging der belangen van Ned.-Indië op Volkenbondsconferenties

Jhr. B. de Jong van Beek en Donk schrijft over dit onderwerp het navolgende in „De Volkenbond”.

Bij de toenemende behandeling te Genève van quaesties, die voor Ned.-Indië van direct belang zijn, wordt de benoeming van een uitnemenden kenner der toestanden in onzen Oost tot observateur der Nederlandsche en tevens de Ned.-Indische Regeering in de Volkenbondsstad van toenemend belang. Want het is duidelijk, dat de Nederlandsche gezant te Bern, die de permanente vertegenwoordiger van Nederland bij den Volkenbond is en van wien tot dusverre feitelijk niet veel meer verlangd wordt, dan dat hij zoo nu en dan eens een conventie namens de Nederlandsche Regeering ratificeert of aan den Volkenbond een antwoord van onze regeering op een haar gestelde vraag doet toekomen, niet in staat is, om dezen waarnemingspost in het belang van Ned.-Indië naar behooren te vervullen. Een speciale observateur te Genève ten dienste van de Ned.-Indische belangen zal er veel toe kunnen bijdragen, dat reeds in het eerste stadium ter voorbereiding de conventies en andere bemoeiingen van den Volkenbond ook met de Ned.-Indische belangen wordt rekening gehouden. Want het is gelukkig de gewoonte hier, dat observateuren niet slechts mogen waarnemen en toekijken, doch ook met belangstelling worden aangehoord!

Onze Regeering heeft van haar wensch, dat Ned.-Indische belangen op Volkenbondsconferenties niet veronachtzaamd worden, op verblijdende wijze in de laatste jaren blijk gegeven, door herhaaldelijk in de Nederlandsche delegatie personen op te nemen, die de bijzondere opdracht hadden voor de Ned.-Indische belangen te waken. Meestal hebben de Nederlandsche gedelegeerden, die bijzondere deskundigheid inzake Ned.-Indië bezaten, bij die gelegenheden zelf het woord gevoerd naast de andere Nederlandsche gedelegeerden, zoodra het noodig was Indische belangen toe te lichten en te verdedigen. Het spreekt vanzelf, dat alleen bij een dergelijk recht, om zèlf te spreken, de Ned.-Indische deskundige volledig tot zijn recht kan komen. Daarom was het te betreuren, dat op de belastingconferentie overeengekomen was, dat alléén de eerste gedelegeerde van ieder land, voor Nederland mr. Sinninghe Damsté, het woord zou voeren. Toevallig kwam dit voor ons nogal goed uit. Want onze Nederlandsche en de Ned.-Indische Regeering waren het onder elkander niet eens met betrekking tot de belastingplichtigheid van scheepvaartmaatschappijen. Onder deze omstandigheden was het misschien wel het verkieslijkst, dat mr. Damsté de eenige Nederlander was, die sprak, vooral omdat hij op zeer loyale wijze naast het Nederlandsche ook het Ned.-Indische standpunt uiteenzette. Aan den anderen kant was het een begrijpelijkerwijze minder plezierig gevoel voor den Ned.-Indischen deskundige in onze delegatie, dat hij voortdurend maar vertrouwen moest op de loyaliteit van zijn tegenstander, of deze met voldoende warmte en deskundigheid het Indische standpunt zou bepleiten. In het algemeen zal onze Regeering toch er naar moeten streven, dat op Volkenbondsconferenties de Ned.-Indische deskundige het recht bezitten zal zelf te spreken, waarbij dan op den eersten Nederlandschen gedelegeerde de verantwoordelijkheid zal moeten blijven berusten, dat het optreden van de Indische specialiteit niet de algemeene belangen van den Nederlandschen Staat (Rijk in Europa en koloniën te zamen) schaden zal. Dat dit in den boezem der Nederlandsche delegatie wel eens tot moeilijkheden zal kunnen aanleiding geven, is bezwaarlijk te betwijfelen. Als algemeene regel zal echter moeten worden vastgehouden aan het beginsel, dat degene, die in het bijzonder voor de belangen van Ned.-Indië te waken heeft, dit ook door eigen redevoeringen zal hebben te doen.

Aldus lezen we in het *Vaderland*.

De Indische Post.

Onder het opschrift „Een onverdachte criticus” wijdt de Indische Post van 29 Dec. j.l. een hoofdartikel aan de voordracht: „Het eerstnoodige bij den staatsrechtelijken opbouw van Nederlandsch-Indië”, welke Mr. J. J. Schrieke, onlangs heeft gehouden in eene vergadering van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage.

Het blad verheugt zich er over dat Mr. Schrieke, de gewezen Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken het niet heeft geschroomd critiek uit te oefenen op het tegenwoordige koloniale bestuursbeleid met zijn talrijke, elkander snel opvolgende en diepingrijpende hervormingen, waarin, om zoo te zeggen, de vaste lijn ontbreekt. De uiteenzettingen van Mr. Schr., goeddeels passend in het kader der door de Ind. Post voorgestane richting, ontlokken het blad dan ook de opmerking „Men zal in zijn critiek „his masters voice” niet meer kunnen hooren”....

De schrijver van het artikel in de Ind. Post eindigt: „Maar men heeft op deze bijeenkomst niet willen hooren. Want daar trad dadelijk in het debat een phalanx van ethici.

De Leidsche hoogleeraar Carpentier Alting [1]), die betoogde, dat de ethische politiek niet de factor is geweest, welke de extra-bemoeienis van het gouvernement met de bevolking heeft gebracht....

De assistent-resident Middendorp, die beweerde, dat wat de heer Schrieke op rekening geschoven had van de ethische politiek, juist te wijten is aan gebrek aan ethische politiek.

Mr. van Wijngaarden, de Indische specialiteit van *Het Vaderland*, die verklaarde, dat de ethische politiek niet aansprakelijk is voor de onrust in Indië.

Mr. Dr. Joekes, het Kamerlid, die er aan herinnerde, dat ook voorstanders van ethische politiek, bijv. professor Snouck Hurgronje, critiek hadden laten hooren op den min gunstigen toestand.

Het moet voor den heer Schrieke even verbijsterend geweest zijn. En daarom zei hij stellig ten overvloede in zijn repliek, dat hij volstrekt niet was opgetreden als tegenstander van de ethische politiek. Dat hij integendeel daarin veel goeds zag, maar de bij-effecten niet wilde verwaarloozen. De ethische politiek heeft ook slechte gevolgen gehad. Dat durfde hij in dit milieu nog volhouden.

En dat was dapper. Want hij merkte natuurlijk wel dat hij zich dien avond bevond in het hol van den ethischen leeuw.”

De politieke toestand in Ned.-Indië

In het tweemaandelijksch Bulletin Périodique der Société Belge d'Etudes et d'Expansion, waarin door vooraanstaande figuren op koloniaal en oeconomisch gebied de pen wordt gevoerd, heeft oud-gouverneur-generaal mr. D. Fock een uitvoerig artikel over den politieken toestand in Ned.-Indië geschreven. Hij stelt het toenemend nut voorop van internationale samenwerking, welke, wil ze mogelijk zijn, berusten moet op kennis van elkanders gebied en van de daar heerschende toestanden en welke door internationale gedachtenwisseling ten aanzien van het meegedeelde kan worden ingeleid. In dien gedachtengang heeft mr. Fock voor het Bulletin een overzicht saamgesteld van de veranderingen, welke zich in hoofdzaak gedurende de laatste kwarteeuw voltrokken hebben op het gebied van de politiek en van het bestuur over en in Ned.-Indië, met inbegrip van de jongste wijziging in de Indische staatsregeling en de uitvoering van de bestuurshervorming op Java. Schrijver toont aan dat Nederland een modern koloniaal beleid in Indië heeft aanvaard met behoud van een krachtigen band met het moederland. Terloops maakt mr. Fock ook melding van de communistische actie, welke geen succes zal kunnen hebben indien de regeering op haar hoede blijft. Schrijver maakt gewag van de ontwaking van een publiek en politiek leven in Indië door de instelling van den centralen Volksraad en van de verschillende plaatselijke raden. Zijn eindoordeel is dat de hervormingen in algemeenen zin geslaagd zijn en dat de onvermijdelijke moeilijkheden overwonnen zijn of overwonnen zullen worden, indien de regeering slechts bereid blijft om haar medewerking te verleenen tot de wijzigingen, welke de praktijk raadzaam zal blijken te maken.

Tropisch Nederland.

Afl. 19 (van 11 Jan.) brengt het eerste gedeelte eener breed opgezette beschouwing van den heer G. J. Staal, oud-gouverneur, getiteld: „Suriname en wij”; buitengewoon interessante illustraties verluchten den tekst. — De hr. H. F. Wagenaar siger schrijft over het vijftigjarig jubileum Handelsvereeniging „Amsterdam” (eveneens illustraties voorzien). — Verder bevat deze weder een vervolg van Prof. Dr. A. W. Nie huis' artikelenreeks over de onrust in Indië en oorzaken.

[1]) Is het niet mogelijk dat de schr. zich hier vergist en voor Prof. (Mr. J. H.) Carpentier Alting, die bovendien geen hoogleeraar te Leiden is, gelezen moet worden diens broeder, de heer H. Carpentier Alting?

Onze Aarde.

De Jan.-afl. van dit maandschrift bevat een langwekkende bijdrage (vooral wat illustr betreft) van Mr. Dr. S. Boomgaard, getiteld adathuis in Minangkabau”. — Verder schrijft hr. J. C. Lamster nog over het „Negermeisje Suriname” (met afdeeling in natuurlijke kleu Dezelfde auteur bespreekt ook het onlangs ver nen boek van den Deen Nielsen over Bali en jongsten druk van Van Gelder en Lekkerker Schoolatlas van Ned.-Indië.

De Indische Mercuur.

No. 4 (23 Jan.). De voorziening in de be aan suiker in de Vereenigde Staten en het in recht, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Pr over den invloed van de temperatuur op d rijping van mangga gedong uit Java (voorlo mededeeling), door L. J. M. Oelmeyer en Sprenger. — Kamer van Koophandel en Fabr voor Amsterdam (mededeelingen over hand trekkingen enz. met Ned.-Indië. — Kultuurb ten. — Kleine mededeelingen. — Financieel richten en verslagen, zoomede de overige gelde rubrieken. — De literatuur-opgave van Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum) in di heeft betrekking op vezelstoffen — plantenzi en -plagen — bodemvraagstukken.

Algemeen Landbouwweekbl voor Ned.-Indië

Hoofdzakelijke inhoud van No. 25 (15 Dec. Moeheid van den grond, door J. de Bruijn. — productie van thee, door H. J. Bunting. — landbouw. Enting tegen pokken en diptheri het pluimvee, door Dr. W. K. Picard. — Park — Japan, het land der chrysanten. — Sum tabak in de Ver. Staten. — Banjoewangi en Rubber Cultuur Mij. (Vooruitzichten voor niet bemoedigend). — De 7e „Kali-dag” te Be door H. Lindeman.

Inter Ocean

Met betrekking op Ned.-Indië bevat de jo afl. (Aug. 1928) van Inter-Ocean de volgende dragen: Bagan Si Api Api (de groote viss plaats aan de Rokan-rivier, Sum. Oostkust) M. Oostwoud Wydenes. — The Salak moun by R. P. Anderson. — A trip tot the Idjen lands, by S. A. Reitsma. — Woman and snak De artt. zijn alle voorzien van fraaie illustre — Het supplement brengt eene Javaansche le over den oorsprong van de rijst, als onderschri eenige foto's van sawah's.

* *
*

Tropisch Nederland. Aardrijkskunde van overzeesche gewesten, door J. H. Pik en K. man. Met foto's en kaarten. 3e Druk. (Amster Versluys' Uitg. Mij. 1929).

Brullende en zingende apen in het oerwoud Oost- en West-Indië, door H. v. C. Met afb. (Bu 1928, bl. 561—564 enz.).* [1])

Het onderzoek der binnen-zeeën van den Ind. Archipel, door P. M. van Riel. (De Gr Amsterdammer. 17 Nov. '28).*

De Bromo, door J. H. Met afb. (Opgang jaarg. bl. 731—734).*

Raden Mas Noto Soeroto, door B. van Ey steyn. Met afb. (Op de Hoogte. 1928, bl. 266—2

Report by the Right Honourable W. G. Ormsby Gore, M. P. on his visit to Malaya, Cey and Java during the year 1928. With maps. (L don, His Majesty's Stationery Office).

A commercial handbook of the Netherlands Indies 1928, by Ph. C. Coote. With a Foreword M. W. F. Treub. Third edition, revised and brou up-to-date. With map. (London, S. Low, Mar & Co. Ltd.).

Spoorweg pionierwerk in [Britsch] Borneo. Noord-Borneo Spoorweg, door Mr. W. J. Wo Met afb. en kaartje. (Spoor- en Tramwegen. Jan. '29).

Der Bataksche Zauberstab. Ethnographis Studie aus Sumatra, von Dr. P. Wirz. Mit Ab dungen. (Atlantis. Jan. '29, bl. 20—24).

Het koloniale vraagstuk van dezen tijd, d Prof. Mr. J. C. Kielstra, uitvoerig besproken d Mr. J. Gerritzen. (De Economist. Jan. '29).

Een Commissaris-Generaal in 1816 (nl. Mr. T. Elout), door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger 25 Jan. '29).

[1]) De met * gemerkte, in deze rubriek nog niet ver melde titels, zijn ontleend aan „Nijhoff's Index”.

BOEKAANKONDIGING.

The importance of Java

De bekende Uitgeversfirma G. Kolff & Co. te Batavia zond ons toe: „The importance of Java, from the air", bestemd voor de leestafel. Het werk, gewijd aan de belangen van Java, is samengesteld door den heer H. M. de Vries, journalist, en de Engelsche tekst — vanwege de buitenlandsche bestemming van een deel der oplaag — door den heer H. J. Bridge.

Rijk geïllustreerd in verschillende keuren, bevat dit belangrijke werk 330 bladzijden en 150 luchtfoto's; het is ingeleid door den heer Creutzberg, vice-president v. d. Raad v. N.-I. Op een groote, fraaie afbeelding van H. M. de Koningin en van Jhr. de Graeff, Gouv.-Gener. van N.-I., volgen een 10-tal andere van voorname Ind. personen uit regerings- en handelskringen, de meeste voorzien van een bijschrift. Inhoud en uitvoering stempelen dit belangrijke boekwerk tot een der beste in dit genre, welke in den laatsten tijd in Indië verschenen zijn.

Suriname.

Vlak na elkander twee dooden aan wier nagedachtenis ook in dit weekblad een woord gewijd moet worden: Dr. C. Lely en Just Gonggrijp. Beiden hebben een deel van hun werkzaam leven in Suriname doorgebracht, Dr. Lely slechts 3 jaar (October 1902—12 September 1905), Just Gonggrijp het grootste deel van zijn leven.

Onder Lely's bestuur werd de aanleg van den spoorweg naar het binnenland aangevangen. Dat dit bedrijf tot dusver geen succes is geweest is aan verschillende oorzaken toe te schrijven, waarover wij hier niet kunnen schrijven. Het is tragisch dat Lely is heengegaan juist nu het vooruitzicht is geopend dat de spoorweg een winstgevend bedrijf zal worden door de vestiging van een groot bauxietbedrijf, dat voor den afvoer van het product den spoorweg zal noodig hebben. (Zie ons vorig nummer).

De invoering van de bacovencultuur was een geniale gedachte van Gouverneur Lely. Ware de zoo schitterend begonnen cultuur niet verwoest door de Panamaziekte, dan zou Suriname aan deze cultuur zijn opkomst hebben te danken gehad. Het is hier de plaats niet om op deze lijdensgeschiedenis terug te komen. Wie deze wil kennen leze de voortreffelijk gedocumenteerde brochure van wijlen den Oud-Gouverneur Mr. H. J. Smidt *„Suriname en Nederland naar aanleiding van de bacovenzaak.* (Haarlem 1913).

Zooals wij reeds zeiden, heeft Just Gonggrijp het grootste deel van zijn leven in Suriname doorgebracht, een leven van rusteloozen arbeid. De landbouw heeft zijn voorliefde gehad. Daarin heeft hij de ups and downs medegemaakt zonder ooit den moed te verliezen. Hij was van een onverwoestbaar optimisme en altijd vol groote plannen. Wij hebben hem gekend als steenbakker en toen de spoorweg, onder leiding van Jhr. C. J. van Reigersberg Versluys werd aangelegd, nam Gonggrijp daar aan deel. Kenmerkend voor hem was, dat hij in zijn hut op in het oerwoud zijn...... piano had meegenomen.

Hij is ook vele jaren lid geweest van de Koloniale Staten, later ondervoorzitter. Vol groote plannen was hij naar Suriname zijn teruggekeerd, toen de dood hem verraste. Voor Suriname is zijn heengaan een groot verlies.

Nooit hebben wij bij een begrafenis zooveel Surinamers en Surinaamsche oud-ambtenaren bij elkaar gezien. Van heinde en ver waren zij gekomen om den vriend de laatste eer te bewijzen. Bij het graf hebben de heeren A. ter Laag, oud-notaris in Suriname en Mr. Dr. C. F. Schoch, hoofddirecteur van de Surinaamsche Bank te Amsterdam, het woord gevoerd. Wat zijn gezin aan hem verliest kunnen wij hier niet beschrijven.

Gonggrijp was Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Van een anderen doode moeten wij hier gewag maken. De blinde pianist Everhard Beverwijk is heengegaan. In Suriname, waar hij vele jaren geleden met groot succes concerten gaf, zal men dit met leedwezen vernemen. Na zijn terugkomst uit Suriname hadden wij het genoegen hem en zijn vrouw bij ons te zien.

* * *

De gouverneur heeft eenige ontwerpen bij de Koloniale Staten ingediend, betreffende onderwijs, waarin wordt een eind gemaakt aan de vrijheid van bijzondere schoolbesturen, om naar hartelust uit de algemeene kas te putten, schrijft „De West". Evenals bij de oprichting van openbare scholen rekening wordt gehouden met de beschikbare middelen, zal voortaan ook de ondersteuning van bijzondere scholen op de begrooting worden gebracht voorzoover de middelen gedoogen."

Ook wordt de gelegenheid geopend om in den loop van een jaar de ondersteuning te doen ophouden voor scholen, die niet meer voldoen aan de eischen wat betreft het aantal leerlingen, enz. Tot dusverre had men maar te zorgen om op een gegeven oogenblik een zeker aantal leerlingen te hebben, om automatisch van de uitkeering gedurende een vol jaar verzekerd te zijn. De knoeierijen die aangewend werden om kunstmatig op bedoeld oogenblik een zoo groot mogelijk aantal leerlingen te hebben, zijn bekend. Het bedrog dat in die richting plaats vond, zal getemperd worden, nu het niet meer voldoende zal zijn om op een *bepaald oogenblik* het aantal leerlingen te hebben, doch rekening gehouden zal worden met het *gemiddeld schoolbezoek* over de twee voorafgaande maanden.

Van belang is verder, dat het begrip „Boschlandscholen" vervalt en de gelegenheid zal bestaan om ook elders in de districten scholen te stichten voor „beperkt" lager onderwijs, op welke scholen tot zekere hoogte de vroeger voor „boschlandscholen" geldende bepalingen toepasselijk zullen zijn. Men wil aldus een proef nemen om tegemoet te komen aan den van vele zijden geuiten wensch, dat voor de landbouwende bevolking een onderwijs wordt gegeven, dat zich meer practisch aansluit aan het tegenwoordig en toekomstig milieu van het kind.

Vrij ingrijpend is ten slotte het voorstel om aan vierderangers de bevoegdheid te geven als schoolhoofden te fungeeren in de districten en aan derderangers om die functie waar te nemen in de stad, zonder dat daarvoor speciale dispensatie van den gouverneur noodig is.

De gouverneur zag gaarne de verordeningen reeds met Januari in werking treden.

Wij komen op deze verordeningen terug.

* * *

Nog een oude grenskwestie beëindigd. De *N. R. Ct.* van 22 Januari, Av.bl. D, schrijft:

„Reuter meldt uit San Domingo, dat er een verdrag is tot stand gekomen tusschen San Domingo en Haiti, waarbij de gemeenschappelijke grens wordt afgebakend. Een quaestie, die meer dan een halve eeuw hangende was geweest is nu uit de wereld."

Wanneer komt de grenskwestie Suriname-Britsch Guiana aan de beurt?

* * *

Onze lezers herinneren zich misschien het artikel van den heer Fred. Oudschans Dentz in de *N. R. Ct.* eenige weken geleden over het weggespoelde stadje Nickerie.

Wij vinden nu het artikel vertaald door Dr. W. E. Roth in het te Georgetown (Britsch Guiana) verschijnende blad *„The Daily Chronicle"* van 25 December.

* * *

In *„Morks Magazijn"* van Januari een aardige schets van den heer C. K. Kesler *„Bakra no Sabi"* (blanken weten het niet) met twee geslaagde teekeningen van J. G. Kesler.

* * *

In *„Tropisch Nederland"* van 11 Januari een artikel van den oud-Gouverneur Staal *„Suriname en wij"*, met mooie groote foto's. Het artikel, dat zeer interessant is, wordt vervolgd.

* * *

In *„Onze Aarde"* van Januari een artikeltje *„Negermeisje van Suriname"*, door J. C. Lamster, met gekleurde afbeelding.

* * *

In deel 84, vierde aflevering van de *„Bijdragen tot de Taal- Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië"* van de hand van den heer A. Ph. Penard, een uitvoerig artikel *„Het Pujai-geheim der Surinaamsche Caraïben."*

* * *

De Tijd van 18 Jan. schrijft:

Mr. Fr. Schlüter, te Roosendaal, leeraar Staatsinrichting, Staathuishoudkunde en Handelsrecht, aan het St. Norbertus-lyceum, voorzitter van Geloof en Wetenschap, vice-voorzitter van de R. K. Openbare Leeszaal en Bibliotheek, enz., zal binnenkort naar Paramaribo in Suriname vertrekken tot aanvaarding van een nieuwen werkkring aldaar.

* * *

De N. R. Ct. van 18 Januari schrijft:

Men bericht ons, dat de Surinaamsche plantage Belwaarde, die vele jaren het eigendom was der firma Thom and Cameron te Glasgow, In Nederlandsche handen is overgegaan. Kooper is de Landbouwonderneming Voorburg te Nijmegen, welke enkele maanden geleden de eveneens aan haar bezittingen grenzende plantage Susanna'sdaal heeft verworven.

Heeren Penningmeesters der afdeelingen worden beleefd uitgenoodigd goede nota te willen nemen van de nieuwe regeling der afdracht van contributiën aan het Hoofdbestuur, voorkomende in de notulen der laatste Hoofdbestuursvergadering, afgedrukt in het Kol. Weekblad van 15 November 1928.

Uit den Verren Vreemde.

L'Economie Internationale.

Naast den Volkenbond hebben zich sedert den grooten oorlog andere internationale organisaties gegrondvest, die zich tot middenpunt willen maken voor de algemeene behandeling van vraagstukken op 't een of ander afgebakend gebied. Zoo een Internationale Kamer van Koophandel, Chambre de Commerce Internationale, die de vertegenwoordiging wil zijn van alle economische milieux. Haar secretariaat is gevestigd te Parijs (38 Cours Albert I). Deze organisatie heeft reeds lang de behoefte gevoeld om zich door publicaties naar binnen en naar buiten te uiten. O.m. gaf zij driemaandelijksche bulletins uit. Deze zijn nu vervangen door- en uitgebreid tot een driemaandelijksche revue, L'Economie Internationale, die in 't Fransch, Engelsch en Duitsch zal verschijnen. Het eerste nummer, dat voor ons ligt, is een werk van bijna 200 pagina's, de prijs is 6 frs. Begrijpen wij de bedoeling goed, dan ligt 't in 't voornemen ook volgende aflevering ongeveer van dien omvang en tegen dien prijs uit te geven.

Een ruime plaats is toegedacht aan persoonlijk onderteekende artikelen, van erkend bekwame mannen. Geregeld verschijnende overzichten zullen weergeven wat verricht is door de groepen der Kamer, voor financiën, nijverheid, handel, transport, rechtskwesties. De tekst van internationale overeenkomsten, de economie betreffende, zal in bijvoegsels opgenomen worden.

De redactie wil geen partij kiezen ten opzichte van opgeworpen kwesties, doch neutraal en vrijzinnig gastvrijheid verleenen aan uiteenloopende opvattingen, hetgeen insluit dat de verantwoordelijkheid voor een stuk bij den schrijver blijft.

In dit eerste nummer behandelt Paul Elbel: La Clause de la Nation la plus favorisée. Schr. is Directeur des accords commerciaux et de l'information économique au Ministère du Commerce te Parijs. Dan is W. W. Paine aan het woord over Connaissements Nets, deze Engelsche schr. is Directeur Général adjoint à la Lloyds Bank Limited te Londen. Les Statistiques Industrielles Internationales zijn besproken door den Italiaan Gino Olivetti, Secrétaire Général de la Confédération Générale Fasciste de l'Ind. Ital. Dan de Duitscher H. Flach, Directeur au Ministère allemand de l'Economie du Reich, over Nomenclature de Tarifs Uniformes. Met J. Lacour-Gayet, die o.m. is Secrétaire Général de l'Association des Grands Magasins, Paris, komt Frankrijk weer aan 't woord over: Nomenclature douanière et ferroviaire. Guy Locock spreekt over de resultaten van: La Conférence Diplomatique de Paris sur les Expositions Internationales, hij is Directeur adjoint de la Fédération des Industries britanniques. R. Julliard, Président du Conseil d'Administration du Comptoir d'Escompte de Genève brengt met Double Imposition de Zwitsersche stem in het koor.

Na deze artikelen volgen mededeelingen over internationale organisaties, zooals de Fédér. Int. voor de zijde, die voor de katoen, de int. wol-conferentie van Parijs, het Econ. comité van den Volkenbond, den Int. bond v. spoorwegen en transportmiddelen.

Mocht de Nederlandsche lezer al wat ongeduldig uitzien of aan ons land geen beurt en plaats in deze publicatie is toegedacht, dan komt nu de bevrediging.

In Amsterdam zal, van 8—13 Juli van dit jaar, het congres van de Kamer gehouden worden. Het 5de der om de 2 jaren gehouden congressen. In 1920 had te Parijs het stichtingscongres plaats, daarop volgden Londen 1921, Rome 1923, Brussel 1925, Stockholm 1927, en nu Amsterdam.

Hebben wij deze publicatie van voldoende belang geacht om er hier aandacht op te vestigen, door het terrein van haar werkzaamheid en de persoonlijkheid van haar medewerkers te doen kennen, deze aflevering vraagt ook onze belangstelling juist door hetgeen zij reeds over het a.s. Amsterdamsche congres mededeelt.

Daar zullen algemeene vraagstukken, benevens technische en bijzondere problemen aan de orde komen.

Bij de eerste zullen vergelijkende uitkomsten, verkregen met openbare ondernemingen en met particuliere ondernemingen in de voornaamste landen, van een economisch standpunt besproken worden.

Dan zullen de handelspolitiek en de moeilijkheden den internationalen ruil in den weg gelegd, in beraadslaging komen, alsook de internationale kapitaal-beweging.

Van de z.g.n. meer technische kwesties worden voor elk der vier groepen, waarin de Kamer voor hare werkzaamheden verdeeld is, enkele genoemd.

Voor de groep nijverheid en handel, b.v. de industrieele statistieken; de internationale jaarmarkten en tentoonstellingen.

Voor financiën: double imposition; des règlements pour les crédits documentaires, en matière de falsification de lettres de crédit, et pour l'authentification des ordres de paiement.

De juridische groep: cour d'arbitrage, propriété industrielle.

Betreffende transporten en gemeenschapsmiddelen: titres négociables de transport; lettres de garantie; questions fiscales et douanières en matière de navigation fluviale; collaboration entre les chemins de fer et les transports automobiles; poste aérienne; droit international aérien; prohibitions en matière de postes int.; télégraphie et téléphonie int.

Aan deze korte opsomming van te behandelen punten, voegen wij nog de herinnering toe, dat te Stockholm 787 gedelegeerden samenkwamen, om den lezer zoo ook een denkbeeld te geven van de beteekenis in getal van zoo'n congres van de Kamer.

Daar het aantal aangesloten organisaties, die zich in de Intern. Kamer vereenigd hebben, nog toegenomen is, daar de Kamer op menig goed gevolg van hare bemoeienissen kan bogen, daar de reeks van belangwekkende internationale economische vraagstukken steeds uitgebreider wordt, daar de Economische commissie van den Volkenbond de belangstelling voor de internationale tarievenkwestie in bijzondere mate heeft verlevendigd, is voor het Amsterdamsche congres zeker niet op een geringer toeloop te rekenen, dan het Stockholmsche heeft gehad.

En nu een periodiek als L'Economie Internationale, dat ook nog de bekoring van het nieuwe heeft, zijn steun kan verleenen om het oog en het verlangen op Amsterdam te richten, verdient dit tijdschrift, dat om meer redenen aanspraak mag maken op de belangstelling van Nederland en van Indië, hierom nog te meer onze bijzondere en oplettende aandacht.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

VIERING VAN HET EERSTE LUSTRUM DER AFDEELING.

Optreden van den illusionist en caricaturist Rodi Roeters.

Werd in de voorafgaande jaren het jaarfeest onzer Afdeeling gevierd door eene excursie naar een kersenboomgaard in de omgeving van Zeist, een zomerfeest zoowel voor de grooten als de kleinen, dit jaar besloot het Afdeelingsbestuur het zooveel belangrijker feit van het vijfjarig bestaan te vieren door het organiseeren van een vroolijken avond. De reeks lezingen, causerieën en films moesten nu eens afgewisseld worden door iets wat den geest ontspande en eenigszins kon worden aangewend als middel van propaganda voor onze afdeeling, te maken in de gemeente Amersfoort en in de omgeving daarvan liggende gemeenten.

Het Bestuur nu had voor een soirée op Woensdag 23 Januari j.l. geëngageerd den heer Rodi Roeters en dat zijne keuze goed was, bleek wel hieruit, dat deze artist in staat was het in grooten getale opgekomen publiek van leden, huisgenooten en kinderen, en bovendien van belangstellenden, hetwelk de geheele schouwburgzaal van „Amicitia" vulde, den ganschen avond op de meest gezellige wijze bezig te houden en te amuseeren. Het bioscooporkest zorgde voor de muzikale begeleiding en verhoogde hiermede uitermate de feeststemming.

De experimenten van genoemden heer in zijn goochel- en tooverkunst waren zeer verrassend en interessant. Zijn gedachten-lezen zeer succesvol, terwijl zijn snel- en caricaturistisch teekenen hem een herhaald applaus bracht. Trad de heer Roeters in het eerste gedeelte als Indisch goochelaar op in het costuum van een Perzisch Magiër, die zwijgzaam en slechts gebarend verbluffende toeren verrichtte, in de daaropvolgende gedeelten was hij de gezellige causeur, de geestige conferencier, die rad van tong en rap van hand met zijn teekenstift allen tot het laatste oogenblik boeide.

Wij vernamen, dat genoemde heer voornemens is een tournée door Ned.-Indië te maken. Na het bovenstaande zullen onze Indische vrienden zeker niet aarzelen om hem voor een Societeits-avond te engageeren. Een avond vol afwisseling en genoeglijk samenzijn is hun dan verzekerd.

Onze voorzitter, de heer E. Roodhuyzen, opende onzen avond met eene korte redevoering, reeds in het vorig nummer van het Koloniaal Weekblad opgenomen, welke rede hij vooraf deed gaan door de voorlezing van een van het hoofdbestuur der vereeniging ontvangen gelukstelegram, luidende alsvolgt:

„Geboren in zonneglogen
Groeit de spruit voorbeeldig op.
Moge niets dien groei verstoren,
Sterk de stam, zij hoog de top."

Onze afdeeling genoot bovendien de eer, dat het hoofdbestuur zijnen voorzitter, den heer R. Zuyderhoff, had afgevaardigd om dezen feestavond bij te wonen. Het behoeft ternauwernood vermelding, dat deze beide teekenen van belangstelling in het bestaan, den groei en bloei van onze afdeeling ten zeerste door het bestuur en de leden werd geapprecieerd, waarom ook de door den algemeenen voorzitter vd. gesproken woorden van gelukwensch en van aanmoediging om op den ingeslagen weg op dezelfde wijze voort te gaan, hartelijk werden toegejuicht.

Mr. E. H. BERGSMA.

Afdeeling Apeldoorn.

De contributies worden nu weder per v. Dijk & Zn. geïnd; de algemeene vergadering volgt omstreeks half Februari, waarop allerlei mededeelingen gedaan zullen worden. Verzuim deze niet en breng zooveel mogelijk anderen mede!

Gaarne vestigen wij de aandacht op de lezing met lichtbeelden van *Ds. Engelberts* over *„De reis van H.M. Sumatra via het Panamakanaal naar Indië"* op *11 Februari*, 's avonds 8 uur in de zaal van de Societeit a. h. Oranjepark.

Deze gaat uit van „Onze Vloot". Ook niet-leden van die vereeniging hebben gratis toegang, indien men zich tijdig voorziet van een kaart, die te verkrijgen is bij den kastelein van de Sociëteit.

Voor het Bestuur,
De Secr.-Penningmeester,
J. C. BAARS.

Afdeeling 's-Gravenhage.

VOORDRACHT MET LICHTBEELDEN.

Op Dinsdag 12 Februari a.s. ten 20 uur zal *Prof. Dr. E. C. Jul. Mohr* in de groote zaal van „De Twee Steden", Buitenhof alhier, een voordracht met lichtbeelden houden over: „Het verband tusschen de Indische Cultures en de plaats waar ze in Indië worden gedreven". Uitnoodigingskaarten worden den leden toegezonden.

De Secretaris,
J. C. BAUDON.

Afdeeling Nijmegen.

ALGEMEENE JAARLIJKSCHE VERGADERING

op Zaterdag 19 Januari 1929. Aanwezig het afdeelingsbestuur: de heeren Burger, Röpcke, Majoor Barendsen, Dr. Bantjes, Kapitein b. d. Verwey Mejan, Mevrouw Hogerland-Maarschalk en Mej. Bleckmann-Hoogenstraaten.

Opening. De Voorzitter opent de vergadering met den wensch, dat het ingetreden jaar veel moge bijdragen tot den bloei en den groei der Vereeniging. Daarna werd gememoreerd het afsterven van het oud-bestuurslid, den heer Luitjes, die de oprichter was van de Afdeeling en vele jaren het lief en leed der afdeeling had medegevoeld en haar langrijke diensten had bewezen. Hij was steeds een trouwe kameraad, een goed vriend en een stille werker. Ook na zijn aftreden bleef hij steeds met de meeste belangstelling den gang der zaken in Oost en West alhier volgen.

De Notulen der Algemeene Vergadering 1928 werden nu voorgelezen en goedgekeurd. Het jaarverslag der secretaresse volgde hierop.

Het Jaarverslag van den Penningmeester kwam nu aan de beurt. Aan de Secretaresse en den Penningmeester werd dank gebracht voor het bijhouden der notulen en het beheer der financiën. Voor beide zie de jaarverslagen in het K.W.

Kiezing der Bestuursleden. De aftredende bestuursleden Mevrouw M. Hogerland-Maarschalk en de heeren L. Röpcke worden beiden herkozen. Het lid F. Gescher, niet herkiesbaar, wordt vervangen door het reserve-bestuurslid Kapitein b. d. Verwey Mejan.

Voor Reserve Bestuursleden worden gekozen: De heer W. E. Noordman, leeraar M.O., Mevrouw A. Mennega-Hulst en de heer C. Hazenberg, Lt. Adj. K. R. De Commissie van Verificatie werd daarna gekozen en benoemd worden Mevrouw Hogerland-Maarschalk en de heeren C. Barto Rijnders, J. J. M. H. Nijst, accountant.

Beslissing aantal afgevaardigden naar de Alg. Vergadering. Er wordt besloten naar de Algemeene Vergadering, behalve het Hoofdbestuurslid, één afgevaardigde te zenden.

Rondvraag. Hierbij komt weer ter sprake het voorstel om wederom de societeitsmiddagen in te voeren en in de volgende Bestuursvergadering te behandelen.

Daarna kwam de lezing van den heer J. Bendegom over het onderwerp: Gedurende 6 jaren met Karo Bataks, waarvan een verslag in het volgend Nr. van het K. W. zal volgen.

M. R. S. BLECKMANN HOOGENSTRAATEN
Secretaresse Afd. Nijmegen.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

VERTOONING VAN DE CELEBES-TORADJA-FILM.

Maandag 28 Januari 1929 had de vertooning van de Celebes-Toradja-film plaats, toegelicht door Prof. L. van Vuuren. Prof. van Vuuren toonde na een korte inleiding, verschillende lantaarnplaatjes, die met geestdriftige uitlegging daarbij gegeven, ons voorbereidde op de prachtige film. Door het vooraf toelichten van verschillende details werd het geheel zeer aan duidelijkheid.

Na het groote werk „het doodenfeest der radja's", volgde als toegift een korte film over bamboe-industrie.

De zeer groote belangstelling van onze leden bleek ten volle gewettigd en uitte zich aan het slot in hartelijk applaus.

Prof. van Vuuren werd ingeleid door de presidente, mevrouw Rutten—Pekelharing, die ook deze bijeenkomst sloot met een woord van grooten dank voor den zeer belangwekkenden avond.

De Secretaresse van de afd. Utrecht en Omstreken v. d. Vereen. „Oost en West"
L. T. VAN DER WIJK—VAN DE HAAR.

H.H. Secretarissen der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd, dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen, die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging worden aangezocht.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

MATINÉE ROETERS.

Donderdagmiddag 24 dezer had de in het vorig no. van het K. W. aangekondigde matinée plaats in het gebouw Excelsior, Zeestraat, Den Haag.

De heer Rodi Roeters heeft den aanwezigen leden en genoodigden, onder wie vele schoolkinderen, een hoogst aangenamen middag bereid. Aan een beschaafd optreden paart hij een uitnemende voordracht; dit bleek reeds dadelijk bij den aanvang toen de heer R. een paar liedjes, Fransche, Engelsche en Hollandsche, ten beste gaf. Met z'n moderne toeven op het gebied van goochel- en tooverkunst, met z'n gedachtenlezen en snelteekenen heeft hij oud en jong ten zeerste vermaakt.

De heer R., conférencier van distinctie, bezit als zoodanig de hoedanigheden, welke hem een ononderbroken, prettig contact met z'n gehoor verzekeren. De Algem. Secretaris der Vereeniging, die den heer R. inleidde, bracht hem ten slotte, onder luiden bijval, den dank der aanwezigen over.

INDISCHE AVOND.

Ons lid, de heer Willem Niestadt, voordrachtkunstenaar te 's-Gravenhage, die onlangs in de aula van het gymnasium optrad voor een uitverkochte zaal, is door de Volksuniversiteit uitgenoodigd den 2en Maart a.s. een Indischen avond van kunst en jolijt te geven in Excelsior, Zeestraat te 's-Gravenhage.

VIOOL-RECITAL.

De Indische violist Frits Hinze zal, met medewerking van Theo van der Pas, op Vrijdag 8 Februari, des avonds 8 uur, in de Concertzaal Excelsior, Zeestraat Den Haag, een viool-recital geven. Leden van „Oost en West" hebben op vertoon van hun lidmaatschapskaart recht van toegang tegen den prijs van ƒ 0.75, rechten inbegrepen.

DE VEREENIGING „SURINAME" TE AMSTERDAM.

Deze bloeiende vereeniging hield Zondagavond j.l. dezer een feestavond in Gebouw „Odeon", ter herdenking van haar 10-jarig bestaan, welke avond in elk opzicht schitterend geslaagd mag heeten.

Nadat door de aanwezigen staande het fiere Surinaamsche Volkslied was gezongen, deelde de heer J. Gemmel, Voorzitter der jubileerende vereeniging, mede, dat tot zijn leedwezen de spreker van den avond, de heer A. J. Chateau, leeraar aan de Hendrikschool te Paramaribo, dezelfde, die ook bij de oprichting in 1919 in „Odeon" een lezing hield, door plotselinge ongesteldheid verhinderd was en zou thans de heer Gemmel zelf het geschreven voorlezen.

Nadat in het kort het ontstaan der Vereeniging was verklaard, gaf. Mej. N. van Eybergen, geaccompagneerd door Mej. T. Schulze, eenige aardige zangnummers ten beste, die zeer veel bijval oogsten, waarop de lezing van den heer Chateau ons wees op den precairen toestand van tegenwoordig Suriname. „Nederlandsch kapitaal is meer noodig dan interesse, die niet alleen voortkomt uit een familie met een familielid in deze kolonie dat men toevallig een leuken jongen vindt." Voor volksontwikkeling is veel gedaan, doch Nederland zelf moet ons intellectueelen zenden. In dit land, waar Indianen, Negers, Chineezen, Indiërs, Javanen en Europeanen tezamen leven, zijn groote offers gebracht, o.a. door de Herrnhutters en de R. K. Missie. De hoop is thans gevestigd op den gouverneur Rutgers, die licht zal brengen in de duisternis. Veel wordt reeds gesproken over Suriname, thans de daad van het Nederlandsche kapitaal! Zoo zal Suriname niet alleen de 12e provincie, doch tevens weer de parel aan den kroon der Nederlanden zijn.

Na een warm applaus werd besloten een huldetelegram aan den helaas afwezigen heer A. J. Chateau te zenden.

Tot slot werden nog eenige humoristische voordrachten en liederen ten beste gegeven door de heeren Schroot en Vertrekt en zong men gezamenlijk het melodieuse Gouddelverslied, waarop de avond werd besloten met een Bal.

Een collecte voor de lepra-stichtingen werd gehouden en de aanwezigen opgewekt om thans daden te verrichten voor dat mooie land van Suriname, dat in haar wapen voert: „Justitia - Pietas - Fides", Recht op belangstelling — Vroomheid in levenswandel — doch bovenal: Geloof in de toekomst!

Het Agentschap der Stoomvaart Maatschappij Nederland, Crans & Co., deelt mede, dat de boottrein van het s.s. J. P. Coen dd. 1 Februari te Genua, 2 Februari des morgens circa 9.45 te Den Haag zal arriveeren (station Staatspoor).

Van het Dagelijksch Bestuur.

WIJZE VAN CONTRIBUTIE-BETALING.

Met verwijzing naar het desbetreffend bericht in het Kol. Weekblad van 27 December A°. P°., no. 52, wordt andermaal beleefd doch dringend verzocht de verschuldigde contributie over te maken of af te dragen aan de Penningmeesters van de afdeeling ter plaatse, en dus **niet** aan het Hoofdbestuur der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag.

Van het Informatie-Bureau.

UITZENDING VOOR 'S LANDS DIENST IN SURINAME EN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname:
1 hoofdonderwijzer.

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. 4 hoofdonderwijzers;
b. 2 geneesheeren voor den openbaren gezondheidsdienst.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 7de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Voor het openbaar middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een classicus, bestemd om voorloopig tijdelijk te worden belast met het rectoraat van de algemeene middelbare school te Bandoeng. Bij gebleken geschiktheid volgt na een jaar vaste benoeming.

Salaris ƒ 1000—ƒ 1300 's maands.

Nederlandsche onderwijspractijk telt gedeeltelijk mede voor de berekening der aanvangsbezoldiging. Voor Nederlandschen doctorstitel wordt daarenboven een Indisch dienstjaar vergolden.

Tegemoetkoming voor uitrusting ƒ 1200 voor ongehuwden, ƒ 1800 voor gehuwden.

Overtocht met wettig gezin naar de geldende bepalingen (thans in de 1ste klasse).

Aankomst in Indië uiterlijk Juni, doch niet eerder dan Mei 1929.

Sollicitaties (ongezegeld) vóór 1 Februari a.s. in te zenden bij de afeediing B, eerste bureau, van het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, onder overlegging van diploma.

Bij den dienst van den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken in Nederlandsch-Indië kunnen worden geplaatst:
5 civiel-ingenieurs, en
1 bouwkundig ingenieur.

De bezoldiging der ingenieurs bij genoemden dienst is geregeld als volgt:

ingenieur 3de klasse: ƒ 400 tot ƒ 775 's maands (eene 1-jaarlijksche en twee 2-jaarlijksche verhoogingen van ƒ 50, eene 2-jaarlijksche en twee 3-jaarlijksche van ƒ 75);

ingenieur 2de klasse: ƒ 625 tot 925 (eene 2-jaarlijksche en drie 3-jaarlijksche verhoogingen van ƒ 75);

ingenieur 1ste klasse: ƒ 800 tot ƒ 1100 (vier 3-jaarlijksche verhoogingen van ƒ 75).

De bevordering tot ingenieur 2de klasse geschiedt voorshands, onafhankelijk van vacature, bij gebleken geschiktheid, doch niet vóór het tijdstip, waarop in den rang van ingenieur 3de klasse het salaris van ƒ 550 bereikt wordt.

Aan de uitzending zijn verbonden:

a. vrije overtocht, ook voor het wettig gezin, in de 1ste klasse;

b. een tegemoetkoming in de uitrustingskosten, ten bedrage van ƒ 1200, voor gehuwden verhoogd met 50 pCt., indien zij zich door hunne echtgenoote doen vergezellen op de reis naar de tropen, dan wel zich binnen een jaar door haar doen volgen;

c. een voorloopige bezoldiging, ingaande op den dag van inscheping hier te lande en voortdurende tot den dag, waarop in Indië de ambtsbezoldiging ingaat, ten bedrage van ƒ 250 's maands (deze voorloopige bezoldiging wordt in Indië uitbetaald);

d. voor gehuwden een maand bezoldiging, ter tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en Weezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië verschuldigde huwelijkscontributie, welk bedrag in de kas van het fonds wordt gestort.

De bezoldiging, welke in Indië ingaat met den eersten der maand, volgende op die, waarin de benoeming zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard, is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, zijn verplicht om alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zijn voldaan ter zake van overtocht, tegemoetkoming in de uitrustingskosten, enz., terug te betalen, indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan wel bewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen 5 jaren nu hunne aankomst aldaar worden ontslagen.

Aan de uitzending gaat een onderzoek vanwege het Departement van Koloniën naar de lichamelijke geschiktheid vooraf.

Zij, die voor uitzending op den bovengenoemden voet in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Februari a.s. bij ongezegeld schrijven te wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën (te adresseeren aan de afdeeling B, eerste bureau), onder overlegging van:

a. het ingenieursdiploma (in afschrift);

b. eene uitvoerige beschrijving van opleiding en levensloop.

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederl.-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer en onderwijzeres bij het m.u.l.o (vereischte bevoegdheden hoofdakte en akte wiskunde l.o. of hoofdakte en twee der bijakten Engelsch, Duitsch en Fransch l.o., of hoofdakte en middelbare akte A Engelsch of Duitsch of Fransch, of hoofdakte met een taalakte en één der akten teekenen, handelskennis, landbouwkunde of tuinbouwkunde l.o.);

c. leeraar bij het middelbaar onderwijs:
1. klassieke talen;
2. Nederlandsche taal;
3. Duitsche taal (akte B);
4. plant- en dierkunde;
5. wiskunde (doctoren of doctorandi genieten de voorkeur);
6. gymnastiek;

d. leeraar bij het technisch onderwijs:
1. teekenen, in het bezit van de akte *Mg:*
2. werktuigkundig ingenieur;

e. Gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid, waaronder 2 psychiaters en 2 bacteriologisch onderlegde artsen (dienstverband 3 of 5 jaren);

f. leeraar-apotheker bij de apothekersassistenteschool te Weltevreden;

g. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;

h. houtvester bij den Dienst van het Boschwezen;

i. predikant bij de Protestantsche kerken;

j. rechterlijk ambtenaar (uitsluitend doctorandi in het Nederlandsch-Indisch recht komen in aanmerking);

k. civiel-ingenieur bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken;

l. bouwkundig ingenieur bij den Dienst der Burgerlijke Openbare Werken;

m. gegradueerd adjunct-accountant bij den Belasting-accountantsdienst (diploma rekeningwetenschap vereischt);

n. accountant bij den Gouvernements-accountantsdienst;

o. militair-apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst);

p. officier van gezondheid 2de klasse Röntgenеloog (in vasten en tijdelijken dienst);

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen, genoemd onder *a* t/m *n*), en tot afdeeling C (voor de betrekkingen onder *o* en *p*).

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Mr. J. N. Metz, Ambt. ter beschikking bij den Belastingdienst, Oostsingel 13, Venlo.
J. R. Ebbinkhoff, Adm. ambt. bij het B. B., Galileïstraat 119, 'sGravenhage.
A. H. Tigelaar, Landbouwconsulent bij den Landb. voorl.dienst, Frieschestraat, Coevorden.
Folke Malmros, Ambtenaar ter besch. bij de Bankatinwinning, Jordholmen Skauc (Zweden).
M. van den Brink, Adm. ambtenaar bij het B. B., Rozengracht 249, Amsterdam (C).
A. H. Tigelaar te Coevorden is niet bestemd voor de betrekking van landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst in N.-I., doch voor die van *veearts bij den Burgerlijken Veeartsenijkundigen dienst daar te lande.* (Zie lijst dd. 22 Januari 1929).

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

F. B. Meijer, Tijd. wnd. hoofdcommies bij de S.S. en Tr., p/a. Ned. Handel-Mij, 's-Gravenhage.
J. H. P. Germing, Wd. onderw. 1e kl. bij het Westersch L.O., Sophiakade 69*b*, Rotterdam.
J. Karcjer, Hoofdpol.opz. bij de Veldpolitie te Soebang, Birkingen (Duitschland), post Dogeru.
J. K. Klerks, Gedipl. gezaghebber bij het B. B., Van Lumeijstraat 69, 's-Gravenhage.
Mevr. A. W. C. Ermeling, geb. Maier, Onderw. 2e kl. bij het O.E.L.O., p/a. Ned.-Ind. Handelsbank, 's-Gravenhage.
A. Th. van Dapperen, Tijd. wd. chef van de 2e afd. b. d. Exploitatiekring Westerlijnen, S.S. en Tr. op Java, Bothalaan 67, Zeist.
Mej. E. S. Tellings, 1e klerke bij den P.T.T.-dienst, Obrechtstraat 284, 's-Gravenhage.
K. A. P. Forger, Hoofdpol opz. in de res. Tapanoeli, Amst. Straatweg 340bis, Utrecht.
H. J. van Ingen. Pol.opz. in de res. Soerabaya, Schrasseltstraat 1, Arnhem.
E. L. van Son, Gedipl. gezaghebber bij het B.B., Prinsevinkenpark 7, 's-Gravenhage.
G. H. Negrijn, Opperhoutvester dienst van het Boschwezen, p/a. Ned. Handel-Mij., Amsterdam.
Mr. B. L. Kroon, Voorzitter van den Landraad te ...dramajoe, Loolaan 3, Rijzenburg.
G. F. van Dissel, Ir. 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, ...hulststraat 33, 's-Gravenhage.
J. Hage, Houtrustweg 422, Scheveningen;
N. Bakker, Egmond a/d Hoek;
H. van Amerongen, Mercuriusstraat 3, Utrecht;
J. Meijer, Beverstraat 120*e*, Rotterdam;
W. P. Giliam, Trekweg 66, 's-Gravenhage;
Allen politie-opziener bij de Algemeene Politie.
H. F. A. Hagen, Ietseburg (Hannover), Duitschland;
C. P. Robberecht, Ruwaardstraat 11*b*, Rotterdam;
Beiden hoofdpolitie-opziener bij de Alg. Politie.
W. Hoogstraten, Nauwe Geldeloozepad 11, Haarlem;
A. Slierendrecht, Kempstraat 96, 's-Gravenhage;
Beiden politie-opziener bij de Algemeene Politie.
W. B. W. Koenders, Ondercommissaris van Politie de Res. Soerabaja, Gerardnootstraat 41, Nijmegen.
S. J. Boonstra, Bedrijfsleider bij de Jeugdgevang... te Tanah-Tinggi; Minnemastraat 13, Leeuwarden.
M. J. Pieters, Landmeter der 2e kl. bij het Kadaster, Almeloschestraat 29, Borne.
P. J. S. Ablij, Controleur 1e kl. bij het B.B., Jo... Breukstraat 31, Haarlem.
E. P. C. Scheffer, Hoofd van beweging en Ha... zaken bij de S.S. en Tr.; Goudenregenplein 60, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 23 tot 30 Jan. 1929.

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
J. Hut, Chef Nautische Dienst K. P. M., Amsterdam, Scheepvaarthuis, Prins Hendrikkade. f 10	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in Oost-I...
Mr. J. C. Graaf van Randwyck, Burgemeester Amersfoort, P. C. Hooftlaan 2. f 5. Mr. P. G. Bydendyk, Voorzitter v. d. Landraad te Medan, Amersfoort, Thorbeckeplein 2. f 5. L. H. Badings, Oud-Kapitein N.-I. L., Amersfoort, Jacob Catslaan 32. f 5. Dr. J. Breedveld, Amersfoort, Koningin Wilhelminastraat 5. f 5.	Afdeelingsbestuur van Amersfoort.
W. van der Hout, Kapitein der Genie, Utrecht, Wilhelminapark 45. f 5. A. van der Lip, 1ste Luitenant Mil. Administratie, Utrecht, Schoolstraat 34. f 5. F. L. E. Maurenbrecher, Kapitein Plaatselijk Adjudant, Utrecht, Laan van Minsweerd 11bis. f 5. E. W. G. van Olden, Kapitein Artillerie, Utrecht, Justus van Effenstraat. f 5. G. W. Schouten, Kapitein Infanterie, Utrecht, S. Bachstraat 63. f 5. J. A. van der Spronsen, 1ste Luitenant Mil. Administratie, Utrecht, Justus van Effenstraat 46. f 5. P. J. Stuitje, Majoor der Genie, Utrecht, Alex. Numanskade 11. f 5. W. Weisfelt, Kapitein Mil. Adm. Administrateur v. h. Militair Hospitaal te Utrecht. f 5. H. Tromp van Holst, Utrecht, Buys Ballotstr. 27. f 5.	den heer J. J. Mac-Kenzie te Utrecht.
J. In 't Hout, Apeldoorn, Deventerweg 29. f 5	den heer H. A. Schoonhoven te Apeldoorn.
Jhr. W. Engelen van Pijlsweert, Den Haag, Nassau Dillenburgstraat 26. f 5	Hoofdbestuur „Oost en West".
N. B. P. Graafland, p.a. Ned. Handel Maatschappij te Djeddah (Arabië). f 6	den heer W. Brouwer te Amsterdam.
J. J. Staargaard, Agent Ned. Handel Mij. te Semarang. f 6. P. R. Zeeman, Agent Ned. Handel Mij. te Soerabaja. f 6. A. Latuconsina, Regent van Paloe (Saparoea), Ambon. f 6. Semproel, p.a. Legender Pasar-Poeri te Pati (Java). f 12. J. D. Brix, Administrateur van „Maswati", Halte Maswati (West-Java). f 10. P. Bosch, Administrateur der N.V. Tichelwerken „Palembang" te Palembang. f 10. J. J. Blankert, Gezagvoerder Java-China-Japanlijn te Tandjong Priok. f 6. Prof. Dr. W. Boomstra, Hoogleeraar Technische Hoogeschool, Bandoeng, IJzermanpark 6. f 10.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-I...

Nieuwe Begunstigers

Mevrouw S. H. van Overstraten-Kempers, Nijmegen, Coehoornstraat 28	Mevrouw B. Holwerda te Nijmegen.
Monsieur F. le Corner, Utrecht, Willem Barentzstraat 65	Secretaresse Afd. Utrecht.

Afschrijvingen

Dr. C. Lely, Den Haag, Neuhuyskade 10 (overleden).
Ir. J. André de la Porte, Den Haag, ten Hovestraat (overleden).

Adresveranderingen

M. C. van der Brink, Adm. Ambtenaar B.B., van: Leiden naar: Amsterdam, Rozengracht 249. f 5.
K. van Geijn, Architecten-Bureau Ed. Cuijpers, Amsterdam, van: Jan Luykenstraat 2 naar: Beethovenstr. 59.
Mej. K. Swerms, Onderwijzeres, van: Amsterdam, Frans van Mierisstraat 110 naar: Tjitjalengka.
M. J. A. van Gigch, oud-Luit.-Kolonel Art. N.-I. L., Den Haag, van: Statenlaan 55 naar: Suezkade 146.
C. A. H. Taminiau, Hoofd v. d. Schakelschool, Bandoeng, van: Goentoerlaan 16 naar: Windoestraat 11.
Mevrouw de Weduwe A. E. Piera-Diemont, van: Den Haag, van Beverningkstraat 256 naar: Huize „Dorrepaal", Westvlietweg 47, Voorburg.
J. H. I. le Cocq d'Armandville, Generaal-Majoor b..., van: Maastricht naar: Boulevard du Jubilé 158, ...lenbeek St. Juan, Bruxelles.
J. A. H. S. Hanozet Gordon, oud-Ass.-Resident, van: Nice naar: Hotel des Princes, Rue Gambetta, Biarritz (Basses-Pyrenées).
C. C. Ouwerling, thans: Resident van Ambon.
J. G. Tjassens Keiser, Administrateur s.f. „Remboen"... van: Keboemen naar: Amsterdam, p.a. Ned.-Ind. Landbouwmaatschappij, Singel 250. f 12.
W. J. J. Veltman, oud-Ass.-Resident, Den Haag, van: Adelheidstraat 154 naar: Noordeinde 141.